ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

ΕΤΟΣ Η'.	Ἐν Πειραιεῖ Μάϊος	ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΑΡΙΘ. 89	1892	Δ. Κ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Π. ΚΡΕΜΟΥ

ΝΑΞΟΣ

(Συνέχεια τοῦ προηγουμένου φυλλαδίου).

Ἀρχαιότητες.

«Τὸ πρῶτον ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον δείχτει εἰς τὰ ὄμματα, ὅταν τις ἔρχεται ἀπὸ ταξείδι εἰς Νάξον, εἶναι μία *μεγάλη πόρτα* ἀπὸ μάρμαρον κειμένη ἐπάνω εἰς ἕνα μικρὸν νησίδιον, τὸ ὁποῖον σηκώνεται εἰς τὴν θάλασσαν ἀπέναντι τῆς πόλεως Νάξου ἀπέχον ἐκ τῆς μεγάλης στερεᾶς τῆς νήσου μίαν βολὴν πιστολίου κατὰ τὸ μέρος τοῦ μαΐστρου. Τὸ νησίδιον αὐτὸ ἔχει ἕως 100 γεωμετρικὰ βήματα εἰς τὴν περιφέρειαν. Αὐτὴ ἡ θύρα συνίσταται εἰς τρία ὀγκώδη τεμάχια λευκοῦ μαρμάρου, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ δύο εἶναι αἱ παραστάδες καὶ τὸ τρίτον τὸ ἀνώφλιον. Τρεῖς ἄνθρωποι πρέπει ν' ἀνοίξουν τὰς χεῖρας των διὰ νὰ ἀγκαλιάσουν τὴν κάθε παραστάδα, τῶν ὁποίων ἑκάστη ἔχει δεκαεννέα βασιλικοὺς πόδας ὕψος.

Τὸ ἀνώφλιον εἶναι ἀναλογον καὶ φαίνεται νὰ ἦτο δουλευμένον μὲ τελειότητα, ἡ πολυχρονία ὅμως καὶ αἱ τρικυμίαι, αἱ ὁποῖαι ρίπτουν ἄνωθεν αὐτῶν τὰ κύματα τῆς θαλάσσης, τὰ κατέφαγον. Φαίνεται ὅτι αὐτὴ ἡ πόρτα ἤθελε δώσει τὴν

εἴσοδον τοῦ ναοῦ ἐκ μέρους τῆς πόλεως· ὅμως ἦτο τὸ ἐναντίον. Αὐτὴ ἦτο πρὸ τὸ ἄντικρυ μέρος πρὸς τὴν δύσιν· ὅμως ὁ ναὸς δὲν ἐσυνέρχονταν μὲ τὸ μέγεθος αὐτῆς κατὰ τὴν ἔκτασιν τοῦ νησιδίου.

Τὸ *λατομεῖον*, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἔβγαλαν αὐτὰ τὰ μάρμαρα, τὰ ὁποῖα ἔβαλαν θεμέλια ὅλου τοῦ ναοῦ, ἀποδεικνύει ὅλην τὴν καταμέτρησιν αὐτοῦ· εἶχεν 78 πόδας μῆκος καὶ 48 πλάτος, τὸ ἄνοιγμα τῆς πόρτας εἶναι 11 πόδας καὶ 8 παρμάκια. Αὐτὸς ὁ ναὸς ἦτον ἀφιερωμένος εἰς τὸν Βάκχον, ἠγαπημένον θεὸν τῶν Ναξίων.

Αὐτὸ τὸ μικρὸν νησίδιον, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται Παλάτια, ἴσως ἀπὸ τὰ παλάτια, τὰ ὁποῖα ἦτον ἐκεῖ ἄλλοτε, αὐτὸ φαίνεται νὰ ἦτον ἑνωμένον μὲ τὴν νῆσον τὴν μεγάλην τῆς Νάξου μὲ μίαν γέφυραν, ἀπὸ τῆς ὁποίας τὸ ὑδραγωγεῖον ἔφθανεν ἕως ἐκεῖ. Αὐτὸ ἦτο ἓν κτίριον τοῦ χρυσοῦ αἰῶνος τῆς Νάξου.

Ἡ πόλις δὲν εἶχε *γλυκὺ νερὸν* διὰ πιοτόν· ἐφρόντισαν λοιπὸν οἱ τότε ἐγκάτοικοι ὅπου νὰ κατασκευάσουν ἕνα *ὑδραγωγεῖον* μακρόθεν τῆς πόλεως μίαν ἡμισυ ἢ σχεδὸν δύο ὥρας καὶ νὰ ἑνώσουν δύο ποταμάκια ἀκολουθῶντας τοὺς γύρους τῶν βουνῶν ἀπὸ *Φλεριὸν* καὶ *Κάμποναις*, καὶ διὰ νὰ φυλαχθῇ ἡ κλίσις ἡ ἀναγκαία εἰς τὸ ἐλεύθερον τρέξιμον τοῦ νεροῦ. Αὐτὸ τὸ ὑδραγωγεῖον ἦτον ἕνας τοῖχος ἕως τριῶν ποδῶν ὕψους καὶ σχεδὸν τόσου πλάτους καὶ τόσον καλὰ κτισμένον ὅπου μετὰ χιλιάδας χρόνων, μόλον ὅτι ἐχαλάσθη ἐξ αὐτοῦ ἕνα ἀρκετὸν μέρος, ἔμειναν ἀκόμη καὶ πολλὰ μέρη σῶα. Τὸ νερὸν ἔτρεχεν ἄνωθεν αὐτοῦ ἀσκεπὲς διὰ νὰ χρησιμεύῃ εἰς τοὺς διαβάτας.

Εἰς ἕνα ὀλίγον διάστημα ἀπὸ τὴν ἀνατολικὴν μητρόπολιν εἰς τὸ Βοῦργον κατὰ τὸ βορειοανατολικὸν μέρος ἕνα *τετράγωνον κτίριον* τὸ ὕψος 8 ἕως 10 πόδας, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναβαίνει τις εἰς μίαν ἀναβάθραν ἀπὸ γρανίτην μέτρων ἕως 4 βαθμίδας. Ἐπάνω ὅλως τριγύρω εἶναι *κάθιστρα* ὁμοίως ἀπὸ πετρίνας πλάκας περιτριγυρισμένα· καὶ ὄπισθεν ἐξ αὐτῶν ὑπάρχει τεῖχος ὅπου νὰ χρησιμεύῃ πρὸς ἀνάπαυσιν τῶν καθημένων ἐκεῖ ἐπὶ ὕψους ἕως μίαν πῆχυν εἰς τὸ ὕψος καὶ ὀνομαζόμενα *παραπετάσματα*. Ἄνωθεν δὲ αὐτοῦ τοῦ θόλου ὑπάρχουν δύο στόμια, διά μέσου τῶν ὁποίων ἐβγάζουν τὸ νερὸν μὲ τὰς ὑδρίας· κάτωθεν δὲ τοῦ αὐτοῦ θόλου ὑπάρχει μία δεξαμενή· αὐτὸ δὲ ὀνομάζεται τὰ *λουτρὰ τῆς Ἀρτέμιδος*.[1] Αὐτὴ ἡ οἰκοδομὴ ἀποδεικνύεται ἀρχαιοτάτη πλὴν δὲν καταλαμβάνω τὴν χρῆσιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐχρησίμευε· διότι διὰ πλύσιμον δὲν εἶναι τόσον καλῆς ποιότητος ἐπειδὴ καὶ εἶναι φλέβα ἐκ τῆς θαλάσσης καὶ δὲν ἠμπορεῖ εἰς τὴν πλύσιν ὅπου νὰ ἐπιτυγχάνῃ τὸ σαπούνι, ἐπειδὴ καὶ εἶναι μακρὰν ἀπὸ τὴν θάλασσαν ἕως μίαν βολὴν πιστολίου. Παριστάνουν δὲ ὅτι εἰς τὸ αὐτὸ ἀκροθαλάσσιον ἐγκατελείφθηκεν ἡ Ἀριάδνη ἐκ τοῦ Θησέως.

Εἰς τὴν πόλιν ἠμπορεῖ νὰ παρατηρήσῃ τις τὰ *ἐρείπια τοῦ ναυστάθμου*, τὸν ὁποῖον εἰ ἱππότκι τοῦ τάγματος τοῦ ἁγίου Ἰωάννου εἶχον οἰκοδομήσει πλησίον εἰς τὸν λιμένα διὰ τὴν ἐπιδιόρθωσιν τῶν τριήρων αὐτῶν καὶ τὴν ἀποθήκην τὰς ὁποίας τὰς ἔταραβοῦσαν ἐκεῖ. Μόνον ὑπάρχουν μερικὰ ἴχνη ἐξ αὐτῶν μὲ τὴν εὐρύχωρον ἐκείνην *ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου* τοῦ ἐρημίτου τοῦ προστάτου αὐτῶν.

Κατὰ τὴν ἄλλην ἄκραν τῆς πόλεως καὶ πρὸς τὸ βορειομεσημβρινὸν μέρος τὸ ὀνομαζόμενον Νιοχώρι καὶ πλησίον εἰς τὸν κάμπον, δίπλα τῆς ἐκεῖσε *δυτικῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Βαρθολομαίου* ὑπάρχουν ἀκόμη μερικὰ ἴχνη ἕνα *λιθόστρωτον* ἀπὸ μικροὺς βώλους τῆς θαλάσσης καλὰ φτιασμένο μὲ ἀσβέστην ὅπου λέγουν ὅτι αὐτοὶ οἱ ἱππότκι ἐγυμνάζοντο εἰς τὰ ὅπλα. Ἐδῶ δὲν ὁμιλῶ διὰ τὸ κατηδαφισμένον δουκικὸν παλάτιον ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀκροπόλεως Νάξου, ἐπειδὴ καὶ προλαβόντως ὡμίλησα περὶ αὐτοῦ.

Ἡμίσειαν ὥραν ἐκ τοῦ *μοναστηρίου τῶν καλογραιῶν* τῶν ἀνατολικῶν πρὸς τὸ βορειοανατολικὸν μέρος αὐτοῦ εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ βουνοῦ ἐκτεινομένην ἀρκετὰ ἴσια ἕως μίαν βολὴν πιστολίου ὑπάρχουν *ἴχνη παλαιῶν θεμελίων* καὶ πολλὰ ἐρείπια, τὰ ὁποῖα ἀποδεικνύουν ὅτι ὑπῆρχεν εἰς τὸ αὐτὸ μέρος κανένα *φρούριον*, πλὴν δὲν εὑρέθη κανὲν σημεῖον τῆς φανερώσεως διὰ τὸν καιρὸν τῆς οἰκοδομῆς αὐτοῦ. Αὐτὸ τὸ μέρος ὀνομάζεται *Ξυλόκαστρον*. Διὰ ποῖον αἴτιον ἔλαβεν αὐτὴν τὴν ὀνομασίαν ἀγνοεῖται· τὰ δὲ ἐρείπια αὐτοῦ φανερώνουν ὅτι εἶναι κτισμένον ἀπὸ πέτρας καὶ ὄχι ἀπὸ ξυλικήν[1]. Ἔγινεν εἰς ἕνα ἀπρόσιτον τόπον καὶ παριστάνει μίαν ἐκτεταμένην θεωρίαν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ εἰς τὰς πλησίον νήσους.

Τρεῖς καὶ ἡμισυ ὥρας ἐκ τῆς πόλεως καὶ πρὸς τὸ νοτιανατολικὸν μέρος τῆς νήσου ἄνωθεν ἑνὸς βουνοῦ ἀποτόμου καὶ δυσβάτου ὑπάρχουν τὰ ἐρείπια μιᾶς *παλαιᾶς πολιτείας* ὅπου ὀνομάζεται *Παλίρι*, ἡ ὁποία κυριεύει ὅλο τὸ μῆκος τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ μὲ ὀλίγον πλάτος πρὸς τὸ βόρειον μέρος· ὅπου εἶνε ἡ ἀνάβασις ὀλιγώτερον δύσκολος ἦτο ἡ *θύρα*, ἴσως ἡ μόνη, τῆς πολιτείας ὠχυρωμένη μὲ ἕνα καλὸν προτείχισμα καλὰ κτισμένον καὶ σχεδὸν ὁλόκληρον. Τὰ ἐρείπια φαίνονται νὰ δείξουν ἀρχαιότητα, τὰ ὁποῖα ὅμως δὲν ἀναβαίνουν εἰμὴ ἕως εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ χριστιανισμοῦ, διότι τὰ λείψανα τῶν ἐκκλησιῶν, τὰ ὁποῖα φαίνονται ἐκεῖ, εἶνε κατὰ τὸ σχέδιον τῶν Ἀνατολικῶν. Εἶναι πρὸς τούτοις πολλαὶ *δεξαμεναὶ* διὰ νὰ δέχωνται τὰ νερὰ τῆς βροχῆς, τῶν ὁποίων ἡ στρῶσις εἶνε μέχρι τῆς σήμερον ἀβλαβής, ἐπειδὴ καὶ ἔχουν τὸ νερὸν αὐτῶν ἐν καιρῷ χειμῶνος. Ἔξω ἀπὸ τὸ προτείχισμα ἡ αὐτὴ θέσις εἶνε ἡ ἀσφάλεια αὐτῆς τῆς πολιτείας.

(*) Ὀνομάζεται καὶ ἡ πηγὴ τῆς Ἀριάδνης.

(1) Ἐγὼ νομίζω ὅτι εἶχε τὴν ὀνομασίαν Ξηρόκαστρον καὶ ὄχι Ξυλόκαστρον, ἐπειδὴ ἄνωθεν αὐτοῦ δὲν εὑρίσκεται νερό

Πρὸς τὴν ἀνατολὴν καὶ τὸ νοτιοανατολικὸν μέρος τῆς νήσου σχεδὸν τρεῖς ὥρας ἐκ τῆς πόλεως καὶ εἰς τὸν δρόμον τῆς Δρυμαλίας εἰς τὴν κορυφὴν ἑνὸς βουνοῦ εἶναι τὰ *ἐρείπια τοῦ ἄνω κάστρου*. Αὐτὴ ἡ ἀποκατάστασις φαίνεται ὅτι ἔγεινε πρὸς τὸ τέλος τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος, ὅταν τὸ ναυτικὸν στράτευμα τοῦ Βαϊαζὴτ τῷ 1390 ἐκυρίευσε τὴν Εὔβοιαν, ἠφάνισε τὴν Χίον καὶ ἐλεηλάτησεν ἄλλας νήσους τῆς Ἄσπρης θαλάσσης.[1] Οἱ κάτοικοι τῆς χώρας εἰς τὸ ἀκροθαλάσσιον μὴ ἠμποροῦντες ν' ἀντισταθοῦν εἰς ἕνα τόσον φοβερὸν ἐχθρὸν εἶχον μετοικήσει εἰς αὐτὴν τὴν θέσιν μὲ τὸ χρηματικὸν αὐτῶν καὶ ὅλα τὰ πολύτιμα αὐτῶν ἀναγκαῖα. Οἱ μὲν Δυτικοὶ κύριοι τῆς νήσου ἐγκατεστάθησαν μὲ τὸν δοῦκά των εἰς τὸ ὑψηλότερον μέρος τοῦ ὄρους, οἱ δὲ Ἀνατολικοὶ οἰκοδόμησαν τὸ Βοῦργον εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ αὐτοῦ ὄρους· τὸ ὅλον ἦτον ἀρκετὰ ὠχυρωμένον διὰ τῆς θέσεώς του κατὰ τῶν ἰσχυρῶν τειχῶν πλησίον τῆς θύρας, διότι ἦτο μία μόνον. Πρὸς τὴν ἀνατολὴν ἦτον ἕνας μεγάλος στρογγυλὸς πύργος μὲ κανονότρυπας, τὸ ὁποῖον δεικνύει ὅτι ἔκτοτε ἡ πυρῖτις ἦτο εἰς ἐνέργειαν. Ἡ θέσις τῶν Δυτικῶν ἦτο ἓν εἶδος μικροῦ φρουρίου, ὅπου καὶ φαίνονται μέχρι τῆς ὥρας μερικαὶ ἐκκλησίαι, ἡμισυ ἐρείπια καθὼς καὶ τὸ δουκικὸν παλάτιον. Αἱ ἀνατολικαὶ ἐκκλησίαι αὐτοῦ τοῦ Βούργου εἶνε ὁλόκληροι καὶ καλὰ περιποιημέναι καὶ πλησιάζονται συχνάκις ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῶν πλησίων χωρίων τοὺς Ἀνατολικούς. Αὐτὴ ἡ θέσις ἀγκαλὰ δύσβατος εἰς μίαν ἀγρίαν καὶ πετρώδη θέσιν ἐκλεκτὴν εἶναι ἀνάλογος κατὰ τοῦ καιροῦ τὰς περιστάσεις. Τὸ ὕψος τοῦ ἔδωκεν ἕνα καθαρὸν ἀέρα καὶ μίαν ἐκτεταμένην θεωρίαν διὰ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης. Αὐτὸ τὸ φρούριον ἦτο τόσον ἀπομακρυσμένον ἀπὸ τὴν θάλασσαν ὅσον ἐχρειάζετο διὰ νὰ μὴ εἶναι ὑποκείμενον εἰς τὰς αἰφνιδίας τῶν λῃστῶν ἐπιδρομάς. Γειτνιάζει μὲ τὸ χωρίον Ποταμιὰ σχεδὸν ἀπέχον ἀπ' ἐκεῖ ἕως ἡμίσειαν ὥραν καθὼς καὶ ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους πρὸς τὴν ἀνατολὴν καὶ τὴν μεσημβρίαν ἡ Δρυμαλία, ἡ ὁποία εἶναι τὸ πλέον ὡραῖον μετὰ τῶν Μελάνων καὶ πολυανθρωπον χωρίον τῆς Νάξου.

Σχεδὸν μίαν ὥραν ἀπὸ τὸ ἐπάνω καστρον πρὸς τὴν δύσιν ἡ *ἐκκλησία τοῦ ἁγίου Μάμαντος*. Μερικοὶ λέγουν, ὅτι ἐχρησίμευεν ὡς μητρόπολις εἰς τοὺς κατοίκους τοῦ ἐπάνω καστρου· ὁ τόπος ἦτο μακρὰν διὰ νὰ χρησιμεύσῃ εἰς συχνὰς ἱεροπραξίας· εἶναι δὲ εἰς μίαν μοναξίαν, διότι δὲν εἶναι εἰς χωρίον εἰμὴ μόνον ἡ οἰκία τῆς ἐξοχῆς τοῦ δυτικοῦ ἀρχιεπισκόπου, ὁμοῦ μὲ ἓν καλὸν περιβόλιον, ἐλαιογύρια καὶ διάφοροι ἀγροί. Πλὴν ἡ θέσις εἶναι νοσώδης, ἐπειδὴ εἶναι εἰς ἕνα βαθὺν λόγκον καὶ τριγύρωθεν αὐτοῦ ὑψηλὰ ὄρη· ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους πρὸς τὴν εἴσοδον τῆς οἰκίας ὑπάρχει ἕνας λάκκος ἀπὸ χῶμα, τὸν ὁποῖον μεταχειρίζονται διὰ δεξαμενὴν καὶ πάντοτε εὑρίσκονται εἰς αὐτὴν στάσιμα νερὰ καὶ ἐν καιρῷ τοῦ καλοκαιρίου ἐβγάζουν μίαν κακὴν ἀποφορὰν καὶ πρέπει κάθε χρόνον ὅπου νὰ τὸν καθαρίζουν ἀπὸ τὴν λάσπην τὴν ὁποίαν φέρει εἰς αὐτὸν τὸ τρεχάμενον νερόν· εἰ δὲ καὶ ἤθελε μένει ἀκαθάριστος, φέρει νόσους ἐπικινδύνους.

Μικρὰ *Βίγλα* καὶ *ἄλλοι πύργοι* πλησίον τῆς θαλάσσης πρὸς τὸ νοτιοδυτικὸν μέρος τῆς νήσου ἐκτίσθησαν ἀναμφιβόλως διὰ τὴν προφύλαξιν κατὰ τῶν ἐπιδρομῶν καὶ λεηλασιῶν τῶν πειρατῶν ὀθωμανῶν, πλὴν ἀποδεικνύονται παλαιότεροι ἀπὸ τὴν κτίσιν τοῦ ἐπάνω κάστρου. Τὰ ἐρείπια αὐτῶν εἶναι εἰς χειροτέραν κατάστασιν παρὰ τοῦ ἄνωθεν κάστρου. Μικρὴ Βίγλα δείχνει ἀκόμη μερικὰ *ἴχνη ἑνὸς κατηδαφισμένου πύργου*, ὁ ὁποῖος πανταχόθεν εἶναι περικυκλωμένος ἀπὸ βαθὺν ἄμμον ἢ καὶ ἀπὸ τὴν ἰδίαν θάλασσαν. Εἰς ἄλλα μέρη εἶναι τόσον ἠφανισμένος ὥστε δὲν ὑπάρχει ἄλλο μηδὲν εἰμὴ ἡ ὀνομασία καὶ χωρὶς κανὲν ἴχνος ὑποθέτω λοιπὸν ὅτι ἐκτίσθησαν πρὸς τὸ 831 ὅπου ὡμίλησα περὶ τούτου.

Ἕνα τέταρτον τῆς ὥρας ἀπὸ τὴν μικρὰν Βίγλαν καὶ πλησίον τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Τρύφωνος εἶδα μίαν σώαν καὶ ἀνελλιπῆ *στήλην μαρμαρίνην*, ἡ ὁποία εἶναι χωρὶς ἀμφιβολίαν τὰ λείψανα ἑνὸς ἀξιολόγου κτιρίου καὶ μὲ ἕνα καλὸν πηγάδι· συμφωνῶ τὸ νὰ πιστεύω ὅτι ἐκεῖ ἦτο μία μικρὰ πολιτεία· στερεώνομαι εἰς αὐτὴν τὴν ἰδέαν ἀπὸ τὸ ὄνομα αὐτῆς τῆς θέσεως *Πολίχνιον* ὅπου ἐξηγεῖται μικρὰ πολιτεία.

Πέραν τῶν βουνῶν σχεδὸν μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν ἀπὸ τὴν κορυφὴν τοῦ Τζιᾶ ἢ τοῦ ὄρους τοῦ Διὸς πρὸς τὸ νοτιανατολικὸν μέρος εἶναι ἕνας σχεδὸν ὁλόκληρος πύργος, ὁ ὁποῖος ὀνομάζεται τοῦ *χειμάρρου*, καὶ μερικοὶ τὸν ὀνομάζουν, διὰ ποῖον αἴτιον ἀγνοεῖται, *ὁ πύργος τοῦ Ἀχιλλέως*. Αὐτὸς εἶναι στρογγυλὸς καὶ ἔχει τριάκοντα πόδας εἰς τὴν διάμετρον. Τὸ ἐσωτερικὸν χωρὶς τὸ τεῖχος εἶναι σχεδὸν τὸ διπλοῦν εἰς τὸ ὕψος· τὸ χόνδρος δὲ αὐτοῦ εἶναι 6 ἕως 7 πόδας εἰς τὴν μικρὰν πόρταν, ὅπου δίδει τὴν εἴσοδον. Ὅλον τὸ κτίριον εἶναι ἀπὸ μαρμαρένιας μεγάλας πέτρας, αἱ ὁποῖαι εἶναι τόσον καλὰ ἑνωμέναι ὅπου δὲν φαίνεται κανὲν σημεῖον λάσπης ἢ ἄλλης τινὸς ὕλης διὰ νὰ κολλῶνται καὶ νὰ ἑνώνωνται καλῶς ἡ μία μὲ τὴν ἄλλην. Εἰς τὸ ἄνω μέρος ὁ πύργος στενεύει καὶ φαίνεται ὅτι ἐτελείωνεν εἰς τὸν ἀναποδογυρισμένον παραστάτην τῆς πόρτας ὅστις ἐκρήμνισεν ἐντὸς τοῦ πύργου. Μία σκάλα φτιασμένη ἀπὸ μικρὰς καὶ χονδρὰς πέτρας περασμένας εἰς τὸ τεῖχος καὶ χωρὶς κανένα ἄλλο ὑποστήριγμα ἦτο τριγύρω διὰ νὰ ἀναβαίνῃ τις εἰς τὸ ἀνώτερον μέρος. Αὐτὴ δὲ ἡ σκάλα ἐφθάρη ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς ἕως εἰς τὸ ἀνάστημα ἑνὸς σώματος ἀνθρώπου. Τὸ δὲ λοιπὸν τῆς ἀναβάθρας εἶναι ἀναβλαβές. Οἱ βοσκοὶ ἀναβαίνουν μόλον τοῦτο ἕως εἰς τὴν σκέπην. Ὁ πύργος εἶναι εἰς τὴν μέσην μιᾶς αὐλῆς καὶ περιτειχισμένος ἀπὸ ἕνα τεῖχος 7 ἕως 8 πόδας εἰς τὸ ὕψος. Ὅμως ἐπειδὴ καὶ ἡ αὐλὴ εἶναι ὑψηλότερα παρὰ ὁ τόπος τριγύρω, αὐτοὶ ὅπου εἶναι εἰς τὴν αὐλὴν εἶναι ἀσκέπαστοι. Αἱ γύρωθεν

1) Κατὰ τὸν πατέρα Σοκὴ αὐτὸ τὸ φρούριον ἐκτίσθη ἀπὸ τὸν Μάρκον Σανοῦδον ἀ. δοῦκα τῆς Νάξου, μὲ ἕνα διαφορετικὸν σκοπόν.

τοῦ τείχους τῆς αὐλῆς πέτραι εἶναι ἀπὸ λευκὸν μάρμαρον καὶ βαλμέναι ἡ μία ἄνωθεν τῆς ἄλλης καὶ ἀπ' αὐτὰς ἦτο τὸ ὑλικὸν διὰ τὴν κτίσιν τοῦ πύργου. Εἰς τὸ ἐνδότερον τῆς αὐλῆς εἶναι δύο ἀνατολικαὶ ἐκκλησίαι, αἱ ὁποῖαι εἶναι εἰς τὰ ἔτη τοῦ χριστιανισμοῦ οἰκοδομημέναι· διότι ὁ πύργος εἶναι ἀρχαιότατος ἐπὶ καιρὸν τῶν Ἑλλήνων.

Οἱ Ἀνατολικοὶ κτίζουν ἐκκλησίας παντοῦ εἰς κάθε μέρος, εἰς τὰ ὄρη, εἰς τὰς πεδιάδας καὶ αὐλῶνας· διότι εἶναι μικρὰ ἐκκλησίδια χωρὶς τὰς τάξεις τῆς ἀρχιτεκτονικῆς καὶ τοῦ στολισμοῦ· εἶναι καὶ μικρὰ ἡ ἔξοδος αὐτῶν καὶ πολὺ βοηθοῦν τοὺς ποιμένας καὶ τοὺς ὁδοιπόρους εἰς τὸν καιρὸν τῶν βροχῶν ἢ καὶ τῆς νυκτός· διαφυλάττονται εἰς αὐτὰς συχνάκις καὶ μὲ τὰ ἴδια φορτηγά των ζῷα ἀνάπτοντες ἐκεῖ φωτίαν καὶ κοιμώμενοι ἐκεῖ περιμένουν μέχρι τῆς καθαρίσεως τῆς ἀτμοσφαίρας διὰ νὰ ἀκολουθήσουν τὴν περιοδείαν των. Ἔξω ἀπ' αὐτὸ τὸ περιτείχισμα εἶναι μερικὰ κτισμένα μνήματα σκεπασμένα ἀπὸ μαρμάρινες πλάκας, ὅμως χωρὶς καμμίαν ἐπιγραφήν.

Εἰς ὀλίγον διάστημα ἀπὸ τὸν χείμαρρον εἶναι ἕνα *πηγάδι* μὲ δύο στόμια, ὅθεν ἀπόκτησε τὸ ὄνομα δίστομον καὶ φαίνεται ὅτι νὰ εἶναι παλαιόν.

Εἶναι ἀκόμη ἕνα *φρούριον* μόνον ἴχνη τῶν ἐρειπίων κατὰ τὸ μέρος τοῦ Κελαντοῦ πρὸς τὸ νοτιανατολικὸν μέρος τῆς νήσου.

Ἐξ ὥρας ἐκ τῆς πόλεως κατὰ τὸ βορειοανατολικὸν μέρος τῆς νήσου εἶναι ἡ θέσις ἡ ὀνομαζομένη *Ἀπόλλων*· εἶναι εἰς μίαν ἐξοχὴν ὅπου ὑπάρχει μόνον ἕνας νερόμυλος οἰκοδομημένος ἀπὸ ἕνα Καθολικὸν πρὸ μερικῶν χρόνων.

Εἶναι ὅμως παραπολλαὶ τοιαῦται ἀρχαιότητες νὰ παρατηρήσῃ τις· εἶναι φανερὸν ὅτι ἦτο μία χώρα πρὸς αὐτὸ τὸ μέρος κατὰ τὸ μέρος τῆς θαλάσσης· τὰ ἐρείπια ἑνὸς στενοῦ δρόμου πλησίον εἰς τὸν αἰγιαλὸν συνιστάμενα εἰς εὔμορφα τεμάχια μαρμάρου τὸ ἀποδεικνύουν. Ὁ λιμένας δὲν ἀξίζει διόλου, ἐπειδὴ εἶναι τὸ στόμιον αὐτοῦ παραπολὺ ἀνοικτὸν καὶ ὑπόκειται εἰς τὸν βορειοανατολικὸν ἄνεμον. Ὅμως ἦτο ἕνα πρόχωμα (μῶλος), ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἀπομένει μόνον τόσον ὅσον χρειάζεται διὰ νὰ μὴν ἀλησμονηθῇ ὁλοτελῶς. Ἕνα ποταμάκι χύνεται εἰς τὸν λιμένα, ὅταν ὁ ἄμμος προσχώμενος ἀπὸ τὰ κύματα δὲν τὸ χωνεύει. Πρὸς τὸ βορειοανατολικὸν μέρος τοῦ λιμένος ἡ γῆ ὑψοῦται ἀπὸ τὸ παραθαλάσσιον καὶ πηγαίνει ἀνηφορικῶς ἕως εἰς ἕνα λόφον σχεδὸν ἕνα τέταρτον τῆς ὥρας ὅπου ἦτο ἕνα *φρούριον*, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα ὑπάρχει μέχρι τῆς σήμερον εἰς τὰ ἐρείπια Φρούριον τοῦ Ἀπόλλωνος. Εἰς ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα εὑρίσκονται κομμάτια μαρμάρου ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν μὲ τὴν ἀνασκαφὴν καὶ στῆλαι καλαί, αἱ δύο ἄνωθεν σειραὶ δουλευμέναι καὶ συντρίμματα διὰ νὰ κατασκευάσουν τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἀπόλλωνος. Μεταξὺ αὐτῶν τῶν ἐρειπίων καὶ τοῦ μικροῦ φρουρίου, διὰ τὸ ὁποῖον ὁ Τουρνεφὸρ λέγει ὅτι ἐκτίσθη ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους, εἰς μίαν ἄκραν τῆς Νάξου φαίνεται τὸ περίφημον ἀρχηνισμένον *ἄγαλμα*, διὰ τὸ ὁποῖον οἱ ἐντόπιοι λέγουν ὅτι εἶναι τοῦ Ἀπόλλωνος. Αὐτὸς ὁ ὑπέρογκος ὄγκος μαρμάρου σκαλισθέντος ἀπὸ τὴν λατομίαν εἰς τὸν αὐτὸν ἴδιον τόπον ἔχει 33 βασιλικοὺς πόδας μῆκος καὶ ἓξ πλάτος σχεδὸν μὲ τόσον χόνδρος. Εἰς τὸ κεφάλι ὑπάρχουν μεγάλα γένεια, τὰ ὁποῖα δείχνουν φανερὰ ὅτι ὁ τεχνίτης δὲν εἶχεν εἰς τὸν νοῦν του τίποτε ὀλιγώτερον παρὰ ἕνα Ἀπόλλωνα, ὁ ὁποῖος ἐπαριστάνονταν πάντοτες χωρὶς γένεια. Τὸ πρόσωπον ἐφθάρη ἀπὸ τὰς βροχὰς καὶ τοὺς σφοδροὺς ἀνέμους τῶν πολυχρονίων αἰώνων, ἐκ τῶν ὁποίων φαίνεται ὅτι ἐξ αὐτῶν ἐχαράχθησαν μερικοὶ μικροὶ σωλῆνες ἄνωθεν τοῦ αὐτοῦ ἀγάλματος.

Μία *μαρμαρένια πέτρα* ὕψους 12 ἕως 15 πόδας, ἡ ὁποία φαίνεται ὅτι ἔκαμνε τὸ θεμέλιον ἑνὸς μικροῦ φρουρίου, ἔχει μίαν ἑλληνικὴν ἐπιγραφήν, ἡ ὁποία λέγει ὅτι οἱ εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος ἀνήκοντες τόποι ἐκτείνονται ἕως ἐκεῖ. Τὸ ὅρος ὀνομαζόμενον *Καλόγερος*, τὸ ὁποῖον σχηματίζει τὸν λιμένα τοῦ Ἀπόλλωνος κατὰ τὸ ἀνατολικὸν μέρος, ἔχει ἡμισείας ὥρας περιφέρειαν καὶ εἶναι ἀπολύτως ἀπρόσιτον ἀπὸ τὸ βορειοανατολικὸν μέρος καὶ ἀπὸ τὸ νοτιοανατολικὸν διὰ τοὺς ἐγκρεμνούς οἱ ὁποῖοι τὸ περιτριγυρίζουν εἰς αὐτὸ τὸ μέρος. Ἐδῶ ἐκ τῶν ἄλλων μερῶν ἔχει μέρος ὅπου τινὰς ἀναβαίνει ἀγκαλὰ καὶ μὲ πολλὴν δυσκολίαν ὅπου τελειώνουν οἱ βράχοι, οἱ ὁποῖοι τὸ ὑπερασπίζονται· καὶ πρὸς τὴν κορυφὴν ὑπάρχει ἕνα πέτρινον τεῖχος χωρὶς λάσπην ἢ ἀσβέστην ἢ μὲ κορασάνιον, πλὴν τόσον καλὰ συναρμοσμέναι αἱ πέτραι ὥστε ὁποῦ ὑπάρχει ἀκόμη μετὰ τόσους αἰῶνας μὲ ὕψος τεσσάρων ἢ πέντε ποδῶν. Πρὸς τὸ βόρειον μέρος κατὰ τὸν αἰγιαλὸν ὑπάρχει *μία στέρνα*, τῆς ὁποίας ἡ στρῶσις καὶ τὰ πλάγια εἶναι ὁλόκληρα, τὸ δὲ λοιπὸν τοῦ βουνοῦ δὲν δεικνύει κανὲν ἴχνος οἰκίας παρὰ εἰς τὴν ἄκραν πρὸς τὸ νοτιοδυτικὸν μέρος, ὅπου τις πηγαίνει ἀπὸ τὸ βόρειον μέρος πάντοτε μὲ μίαν πολλὰ εὔκολον ἀνάβασιν ὅπου εἶναι ἕνα μικρὸν φρούριον ἢ μία μικρὰ πόλις, ἡ ὁποῖα κατέχει ὅλον τὸ πλάτος τοῦ βουνοῦ, τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει περισσοτέραν ἔκτασιν εἰ μὴ ἑνὸς τραβίγματος μέτρου· τὸ δὲ μῆκος αὐτοῦ εἶναι περισσότερον ἐκτεταμένον· μόνον ἀπὸ τὸ βόρειον μέρος ἠμποροῦσέ τινας νὰ πλησιάσῃ εἰς αὐτό· ἀπ' αὐτὸ τὸ μέρος αὐτὸ τὸ φρούριον ἦτον ὑπερασπιζόμενον μὲ δύο τετραγώνους πύργους καὶ ἕνα τριπλοῦν τεῖχος, ἐκ τῶν ὁποίων συγκοινωνοῦσι τὸ ἓν μετὰ τοῦ ἄλλου καὶ μὲ μίαν πόρταν, ἐκ τῆς ὁποίας ἦτον ἡ εἴσοδος καὶ ἔξοδος. Ἡ καθ' ἑαυτὸ θύρα ἦτον, καθὼς ἀποδεικνύεται, πρὸς τὴν δύσιν, ὅπου ἡ ἀνάβασις εἶναι τόσον δύσκολη ὥστε ὅπου πεντήκοντα ἄνθρωποι κυλίοντας πέτρας εἰμποροῦσαν νὰ ἐμποδίσουν ἕναν ὁλόκληρον στρατόν.

Ἐντὸς τοῦ φρουρίου εἶναι μόνον σωροὶ πετρῶν καὶ συντρίμματα πρὸ πάντων πλησίον εἰς τὸ τριπλοῦν τεῖχος· αὐτὴ ἡ ποσότης τῶν κρεμνισμάτων ἀποδεικνύει, ὅτι ἦτο ἀρκετὰ ὑψηλόν· καμμία οἰκία δὲν ἐδιατηρήθη διὰ τὴν πολυχρονίαν τοῦ καιροῦ. Εἶναι μὲ ὅλα ταῦτα *πολλαὶ στέρναι*, αἱ ὁποῖαι διατηροῦνται μέχρι τοῦ νῦν, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ δύο εἶναι σχεδὸν ὁλόκληροι καὶ τόσον καλὰ κτισμέναι. ὥστε ὅπου δὲν εἰμπορεῖ τινας νὰ χωρίσῃ τὸ κορασάνι (κοπανισμένα κεραμίδια) μὲ δυνατοὺς κτύπους. Συμφωνῶ εἰς τὸ νὰ πιστεύσω, ὅτι αὐτὴ ἦτο ἡ πολιτεία, τὴν ὁποίαν οἱ Μιλήσιοι εἶχον παραχωρήσῃ εἰς τοὺς ἐξωρισμένους Ναξίους, διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν ὁποίων εἶχον φέρει τὸν πόλεμον εἰς τὴν Νάξον, ὡς εἴχομεν εἰπῆ προλαβόντως, πλὴν δὲν εὑρίσκεται ἐκεῖ κανὲν σημεῖον ὅπου νὰ εἰμποροῦσεν νὰ δώσῃ φῶς περὶ τούτου.[1]

Ἐπάνω εἰς μίαν ἐκ τῶν δύο κορυφῶν τῆς Κορώνης εἶναι ὁμοίως πολλὰ ἐρείπια τῶν βουλισμάτων, τὰ ὁποῖα φανερώνουν ὅτι ἦσαν ἄλλαι πόλεις εἰς τοὺς παλαιοὺς καιρούς, ἐπειδὴ φαίνεται νὰ ἦτο κανένα καστράκι ἢ μεγάλον φρούριον κατὰ τὸ ἐπίλοιπον. Ἡ παράδοσις τῶν κατοίκων βεβαιώνει ὅτι ἦτο καὶ εἰς τὴν ἄλλην κορυφήν, τὸ ὁποῖον φαίνεται πιθανόν, ὅμως τὸ ἕνα καὶ τὸ ἄλλον εἶναι χαλασμένα μέχρι τῶν θεμελίων.

(ἀκολουθεῖ)

Η ΕΝ ΣΑΛΑΜΙΝΙ ΝΑΥΜΑΧΙΑ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγ. φύλλου)

Ὀφείλομεν ὅμως νὰ ἀναμνησθῶμεν ὅτι ἡ περιγραφὴ αὕτη ἀνήκει εἰς τὸν χρόνον, καθ' ὃν αἱ δύο ἐχθρικαὶ τάξεις ἀκριβῶς συνηντῶντο ἐν ἀρχῇ τῆς ναυμαχίας. Ἐὰν λοιπὸν ἀκολουθήσωμεν τῇ γνώμῃ, ἥτις πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐξαγομένη ἐκ τῆς ἀφηγήσεως τοῦ τε Αἰσχύλου καὶ τοῦ Διοδώρου (Ἐφόρου), οἱ Πέρσαι εἰσῆλθον εἰς τὰ στενὰ τῆς Σαλαμῖνος καὶ ἀμέσως συνεκρούσθησαν μετὰ τῶν Ἑλλήνων. Καὶ ὁ μὲν Αἰσχύλος καλεῖ τὴν τάξιν αὐτῶν εἰσερχομένων ῥεῦμα (stream), ὁ δὲ Διόδωρος λέγει ὅτι οἱ Πέρσαι τὸ πρῶτον ἐτήρουν τὴν τάξιν αὐτῶν, ἐφ' ὅσον εἶχον πολλὴν εὐρυχωρίαν, ἀλλ' ὕστερον, εἰς σύγχυσιν ἐν τοῖς στενοῖς περιελθόντες, ἠναγκάζοντο ν' ἀποσπῶσί τινας τῶν νεῶν ἀπὸ τῆς τάξεως, ὅπως δυνηθῶσι νὰ εἰσέλθωσιν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ δίοδος μεταξὺ τῆς Ψυτταλείας καὶ τῆς ἠπείρου γῆς εἶναι ἧττον τῶν 4,000 ποδῶν πλατεῖα, ἀφροσύνη εἶναι νὰ νομίζῃ τις ὅτι στόλος, ἐξ ὀκτακοσίων τοὐλάχιστον νεῶν συγκείμενος, διέβη μεταξὺ τῶν πετρωδῶν ἀκτῶν ἐν τρισὶ τάξεσιν. Ἐν ὀκτὼ τάξεσιν ἀκριβῶς ὄντες, θὰ εἶχον χῶρον ἐλάσσω τῶν τεσσαράκοντα ποδῶν δι' ἕκαστον πλοῖον, παραλειπομένων τῶν ἐκ τῶν πετρῶν καὶ σκοπέλων κωλυμάτων ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν τοῦ πορθμοῦ πλευρῶν. Ἡ δὲ χαρακτηριστικὴ τοῦ Αἰσχύλου λέξις ῥεῦμα δεικνύει ὅτι εἰσῆλθον ὡς στήλη τις πεπυκνωμένοι μᾶλλον ἢ ἐν τάξει εὐρείᾳ, πιθανῶς διανοούμενοι νὰ περιθεωρήσωσι τοὺς τόπους καὶ σχηματίσωσι νέαν πρὸς μάχην παράταξιν μετὰ τὴν διάβασιν τῶν δύο στενῶν θέσεων, εἰ καὶ ἡ ἔλλειψις ἐπιτηδειότητος πρὸς διάβασιν τῶν ἄκρων τούτων ἐκώλυσεν αὐτοὺς τοῦ νὰ ἐκτελέσωσι τὸν ἑαυτῶν σκοπόν, οἱοσδήποτε ἂν ἦτον οὗτος. Τὸ δεξιὸν δὲ κέρας, ἔνθα ἐτάχθησαν οἱ Φοίνικες, ἔμελλεν εὐλόγως νὰ ἡγῆται· ἐὰν δ' ἔτι παραδεχθῶμεν ὅτι τοῦτο ἔπλευσε παρὰ τὰς ἄκρας τῆς Ψυτταλείας καὶ Σαλαμῖνος κατὰ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν πρὶν συναντήσῃ τοῖς Ἕλλησιν, ἤρξατο δ' ἔπειτα νὰ ὑποχωρῇ, ἡ ὑποχώρησις αὕτη ἐγένετο ἀκριβῶς ὅπως ὁ Ἡρόδοτος περιγράφει ταύτην, δηλ. ἀπὸ τῶν βορείων καὶ δυτικῶν πρὸς τὰ νότια καὶ ἀνατολικὰ μέρη, τοῦ δεξιοῦ κέρατος ἐστραμμένου πρὸς τὴν Ἐλευσῖνα καὶ τοῦ ἀριστεροῦ πρὸς τὸν Πειραιᾶ.[56] Ἐν τῇ θέσει δὲ ταύτῃ ὁ Περσικὸς στόλος προσεβλήθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, πιθανῶς πρὶν ἡ νέα αὐτῶν πρὸς μάχην παράταξις σχηματισθῇ Οὕτω δὲ οἱ Ἕλληνες εἶχον μόνον σωρείαν νεῶν πρὸ ἑκυτῶν ἐν ἀταξίᾳ, πρὸς ἃς ἐφώρμων. Ὁ δὲ Ἡρόδοτος λέγει περὶ μὲν τῶν Ἑλλήνων ὅτι ἐμάχοντο κατὰ τάξιν σὺν κόσμῳ, οἱ δὲ βάρβαροι οὐδεμίαν πλέον ἐτήρουν τάξιν οὐδὲ νοῦν τινα ἐδείκνυον ἐν παντί, ὅπερ ἔπραττον[57].

Ποῦ δὲ νῦν οἱ Ἕλληνες ἐσχημάτισαν τὴν τάξιν αὐτῶν ἐν ἀρχῇ τῆς ναυμαχίας; Ἡ κοινὴ δόξα, ὅτι οἱ Πέρσαι κατεῖχον τὴν πρὸς ἀνατολὰς πλευρὰν τοῦ κόλπου, ἠνάγκασε τὴν τῶν Ἑλλήνων τάξιν νὰ χωρήσῃ πρὸς τὰ ὀπίσω παρὰ τὴν παραλίαν τῆς Σαλαμῖνος. Ἀλλ' εἰ οἱ Πέρσαι μὴ ἦσαν καθόλου ἐν τῷ κόλπῳ, οἱ Ἕλληνες ἠδύναντο νὰ ἐκλέξωσι τὴν θέσιν αὐτῶν κατ' ἀρέσκειαν. Μίαν δὲ μόνην ἀρχαίαν μαρτυρίαν ἔχομεν περὶ τῆς θέσεως τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Διόδωρος, περιγράψας πρῶτον τὴν πρὸς μάχην παράταξιν ἑκατέρωθεν, λέγει ὅτι οἱ Ἕλληνες «ἐξέπλευσαν (πιθανῶς ἀπὸ τοῦ ἐνδοτέρω τοῦ κόλπου τῆς Σαλαμῖνος πρὸς νότον τῆς πόλεως) κατὰ τὴν ἄρτι περιγραφεῖσαν τάξιν καὶ κατέσχον τὴν μεταξὺ Σαλαμῖνος καὶ Ἡρακλείου διάβασιν»[58]. Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ πειρα-

1) Ἀπὸ τὴν ἰδίαν περιγραφὴν αὐτῆς τῆς χώρας φαίνεται ὅτι αὐτὴ δὲν εἶναι ἡ διὰ τοὺς ἐξορίστους πόλις. Διότι ποία πιθανότης εἶναι ὅτι ἤθελον νὰ κτίσουν ἕνα τοιοῦτο φρούριον δι' ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι ἐδέκτηκαν ἀπὸ ἔλεος; Πρὸς τούτοις ἡ ἀντίστασις, τὴν ὁποίαν ἡ πόλις Νάξος ἔκαμεν εἰς τὸν περσικὸν στόλον, κάμνει ὥστε νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι ἐκεῖ ἔπρεπε νὰ ἦτο μία χώρα μὲ τέτοιαν θέσιν, διὰ νὰ ἀντισταθῇ καὶ ὄχι ἐκείνη, τῆς ὁποίας τὰ ἴχνη φαίνονται πλησίον τῆς σημερινῆς πόλεως, περὶ τῆς ὁποίας εἰς ἄλλο μέρος ὡμιλήσαμεν εἰς μίαν μας σημείωσιν καὶ τῆς ὁποίας ἡ θέσις δὲν εἶναι τίποτες ὀλιγώτερον παρὰ ἁρμόδιος διὰ νὰ βαστάξῃ μίαν τέτοιαν πολιορκίαν.

56) Ἐν βλέμμα ἐπὶ τοῦ χάρτου δεικνύει ὅτι γραμμή, ἀγομένη ἀκριβῶς ἀπὸ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς καὶ ἐκτεινομένη ἔνθεν καὶ ἔνθεν πρός τε τὴν Ἐλευσῖνα καὶ τὸν Πειραιᾶ εἶναί τι γεωγραφικῶς ἀδύνατον. Ἀλλ' ὁ Ἡρόδοτος πολλάκις δεικνύει μείζονα ἔλλειψιν ἀκριβείας, ὡς ὅταν ποιεῖ τὴν δίοδον τῶν Θερμοπυλῶν ἐκτεινομένων ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον (η'. 176) Περιγράφων δὲ τὸν Ἑλλήσποντον ὡς ἐκτεινόμενον πρὸς δυσμὰς εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος (ζ'. 86) εἶναι τοσοῦτον ἐστερημένος ἀκριβείας ὅσον καὶ ἐνταῦθα.

57) Ἡροδ. η'. 86. ἄτε γὰρ τῶν μὲν Ἑλλήνων σὺν κόσμῳ ναυμαχεόντων κατὰ τάξιν, τῶν δὲ βαρβάρων οὔτε τεταγμένων ἔτι οὔτε σὺν νόῳ ποιεόντων οὐδέν.

58) ια'. 18. Οὗτοι μὲν οὖν τοῦτον τὸν τρόπον συνταχθέντες ἐξέπλευσαν, καὶ τὸν πόρον μεταξὺ Σαλαμῖνος καὶ Ἡρακλείου κατεῖχον.

θῶμεν νὰ ὁρίσωμεν τὴν θέσιν τοῦ Ἡρακλείου τούτου. Πρέπει δὲ νὰ ᾖναι τὸ τετράκωμον Ἡράκλειον, τὸ ἱερὸν τοῦ Ἡρακλέους, ὅπερ ἦτο ὁ δεσμὸς τῆς ἑνώσεως (the bouud of union) τῶν τεσσάρων τῆς Ἀττικῆς δήμων, τῆς τετρακωμίας Πειραιῶς, Φαλήρου, Ξυπέτης καὶ Θυμοιταδῶν.[59] Ταυτίζεται δὲ τὸ Ἡράκλειον τοῦτο συνήθως τοῖς ἐρειπίοις, ἅτινα ὁ Λείκης (Leake) εἶδεν ἐγγὺς τοῦ μικροῦ κόλπου πρὸς νότον τοῦ Αἰγάλεω, ἤτοι σχεδὸν πρὸς ἀνατολὰς τῆς ἀπέναντι κειμένης πόλεως Σαλαμῖνος. Ὁ Κείπερτος (Kiepert) ὅμως τίθησι τὸν δῆμον τῶν Θυμοιταδῶν ἐν τῇ ἐγγυτάτῃ τούτου γειτονίᾳ. Ἀλλ' ἡ θέσις αὕτη δὲν συμφωνεῖ τοῖς τῶν ἀρχαίων ἐπισήμοις περὶ τοῦ χωρίου μαρτυρίαις. Ὁ Κτησίας, εἰπὼν πρῶτον περὶ τῆς πυροπολήσεως τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ τοῦ Ξέρξου προβαίνει ἔπειτα διηγούμενος οὕτως· «ὁ δὲ Ξέρξης αὐτόθεν ἐλθὼν ἐπὶ στεινότατον τῆς Ἀττικῆς (Ἡράκλειον καλεῖται) ἐχώννυε χῶμα ἐπὶ Σαλαμῖνα, πεζῇ ἐπ' αὐτὴν διαβῆναι διανοούμενος»,[60] ὃ ἐστιν ὁ Ξέρξης ἦλθεν ἐξ Ἀθηνῶν εἰς τὴν ἐν Ἀττικῇ θέσιν, τὴν καλουμένην Ἡράκλειον, ἔνθα ὑπάρχει ἡ στενοτάτη (ἢ στενή τις λίαν or a very narrow) διάβασις, καὶ ἐπεχείρησε νὰ κατασκευάσῃ χωστὴν ὁδὸν ἐγκαρσίως πρὸς τὴν Σαλαμῖνα, διανοούμενος νὰ διαβῇ εἰς τὴν νῆσον διὰ ξηρᾶς. Ὁ δὲ Στράβων, μνημονεύσας πρῶτον τοῦ Θριασίου πεδίου (πρὸς βορρᾶν τοῦ Αἰγάλεω) καὶ τοῦ δήμου Θρίας, λέγει ἀεὶ θ' ἡ ἄκρα ἡ Ἀμφίαλη καὶ τὸ ὑπερκείμενον λατόμιον καὶ ὁ εἰς Σαλαμῖνα πορθμὸς ὅσον διστάδιος, ὃν διαχοῦν ἐπειρᾶτο Ξέρξης, ἔφθη δὲ ἡ ναυμαχία γενομένη καὶ φυγὴ τῶν Περσῶν»[61], ὅπερ ἐστίν, ἔπειτα ὑπάρχει ἡ ἄκρα Ἀμφίαλη καὶ τὸ ὑπερκείμενον λιθοτομεῖον καὶ τὸ πέραμα πρὸς τὴν Σαλαμῖνα περὶ τὰ δύο σταδια τὸ εὖρος, ὅπερ ὁ Ξέρξης ἐπειρᾶτο νὰ συγχώσῃ, ἀλλὰ προλαβοῦσα ἡ ναυμαχία καὶ ἡ ὑποχώρησις τῶν Περσῶν ἐκώλυσαν τοῦτο.[62] Ὁ Ἡρόδοτος λέγει ὅτι ὁ Ξέρξης ἡτοιμάζετο νὰ κατασκευάσῃ ὁδὸν χωστὴν πρὸς τὴν Σαλαμῖνα, οἷον τέχνασμά τι οὖσαν τοῦ βασιλέως πρὸς ἀπόκρυψιν τοῦ ἀληθοῦς αὐτοῦ σκοποῦ, τῆς ὑποχωρήσεως *μετὰ τὴν μάχην*.[63] Ὁ δὲ Πλούταρχος (κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Φανοδήμου) τίθησι τὴν ἕδραν τοῦ Ξέρξου, ἀφ' ἧς παρετήρει τὴν μάχην, «ὑπὲρ τὸ Ἡράκλειον ἡ βραχεῖ πόρῳ διείργεται τῆς Ἀττικῆς ἡ νῆσος»[64], τουτέστιν ὑπὲρ τὸ Ἡράκλειον, ὅπου ἡ Σαλαμὶς χωρίζεται διὰ στενῆς διόδου ἀπὸ τῆς Ἀττικῆς. Ὁ Ἡρόδοτος λέγει ἔτι περὶ τοῦ Ξέρξου· «κατήμενος ὑπὸ τῷ οὔρει τῷ ἀντίον Σαλαμῖνος, τὸ καλέεται Αἰγάλεως»[65], ὅ ἐστιν, καθήμενος ὁ Ξέρξης ἐπὶ τῆς ὑπῶρείας (α) τοῦ ὄρους ἀντικρὺ τῆς Σαλαμῖνος, ὅπερ καλεῖται Αἰγάλεως. Ἐκ τῶν μαρτυριῶν ἄρα τούτων φαίνεται α') ὅτι τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος Ἡράκλειον ἔκειτο ἐπὶ τῆς στενοτάτης (ἢ λίαν στενῆς τινος) διαβάσεως ἀπὸ τῆς Ἀττικῆς πρὸς τὴν Σαλαμῖνα· β') ὅτι τοῦτο ἦτον ἡ διάβασις ἐκείνη, δι' ἧς τὸ πάλαι ἡ διαπεραίωσις ἐγίνετο[66] γ') ὅτι τοῦτο ἦτον ἡ θέσις ἐν τῇ Ἀττικῇ, ἀφ' ἧς ὁ Ξέρξης ἐπεχείρησε (ἢ προσεποιεῖτο ὅτι ἐπεχείρει) νὰ κατασκευάσῃ χωστὴν ὁδὸν πρὸς τὴν Σαλαμῖνα· δ') ὅτι τοῦτο ἔκειτο ἐπὶ τῆς ὑπωρείας τοῦ Αἰγάλεω, κάτωθεν τῆς ἕδρας τοῦ Ξέρξου.[67] Εἶναι δὲ ἀδύνατον νὰ διαλλάξῃ τις τὰ σημεῖα ταῦτα πρὸς ἄλλην τινὰ θέσιν ἐν τῷ κόλπῳ ἐγγὺς τοῦ δήμου τῶν Θυμοιταδῶν, ἡ δὲ ἀπόδειξις, καθ' ἣν τὸ Ἡράκλειον ἔκειτο ἐνταῦθα, εἶναι ἀσθενής, παραβαλλομένη πρὸς τὰς συνημμένας τῶν ἄνω χωρίων μαρτυρίας περὶ τῆς ἑτέρας θέσεως. Ἡ ἀρχαία διάβασις πρὸς τὴν Σαλαμῖνα δυσκόλως δύναται νὰ ὑποτεθῇ ὅτι ἐπεραιοῦτο ἐξ ἄλλου τινὸς σημείου τῆς Ἀττικῆς ἢ ἐξ οὗ τὸ νῦν πέραμα διευθύνεται, δηλ. παρὰ τὴν ἄκραν Ἀμφίαλην. Ἡ μόνη δὲ ἑτέρα διάβασις, ἐφ' ἧς δὲν θὰ ἐφαίνετο ἄνουν μάλιστα διὰ τὸν Ξέρξην νὰ κατασκευάσῃ ὁδὸν λιθόστρωτον πρὸς τὴν Σαλαμῖνα, ὑπάρχει ἡ ἀπὸ τῆς ἄκρας ταύτης τοῦ Αἰγάλεω (ὀλίγον τι πρὸς βορρᾶν καὶ δυσμὰς τοῦ περάματος) ὑπὲρ τὸν ἄνω μνημονευθέντα σκόπελον εἰς τὴν νῆσον τοῦ ἁγίου Γεωργίου καὶ ἐντεῦθεν εἰς τὴν Σαλαμῖνα.[68] Ὀλίγων δὲ λεπτῶν τῆς ὥρας στάσις ἔξωθεν τῶν στενῶν τῆς Σαλαμῖνος ἐν πρωϊνῇ θαλασσίᾳ αὔρᾳ δεικνύει τὴν ἀφροσύνην τοῦ νὰ πειραθῇ τις νὰ κατασκευάσῃ ὁδὸν χωστὴν ἀπὸ τῆς μακρᾶς ἄκρας τῆς νήσου εἰς τὴν Ἀττικὴν ἀκτήν. Δὲν δύναμαι ἄρα ν' ἀμφιβάλλω ὅτι τὸ ἐν τῷ ἄνω χωρίῳ μνημονευόμενον Ἡρακλειον ἦτον ἐγγὺς τῆς ἄκρας Ἀμφιάλης, περὶ τὸ ἐν τῷ χαρτῇ σημειούμενον Η. Μᾶλλον δ' ἀμφίβολον εἶναι πότερον νὰ καταλίπωμεν ἐντελῶς τὴν θέσιν τοῦ Ἡρακλείου ἐγγὺς τῶν Θυμοιταδῶν ἢ νὰ παραδεχθῶμεν μετὰ τοῦ Δρ.

59). Ὅρα Στέφ. Βυζαντ. ἐν λέξει, Ἐχελίδαι.

60) Κτησ. Περσικ. 26 (ἐν Φωτίου Βιβλ. σελ. 396).

61). Στράβ. θ'. σελ. 395.

62). Ὁ Δρ. Λολλίγγιος (Dr. Lolling) αὐτόθι σελ. 7, ταυτίζει τὸ λατομεῖον τοῦτο, ὅπερ ὁρίζει τὴν θέσιν τῆς Ἀμφιάλης, τῇ νοτίῳ καὶ δυτικῇ ἄκρᾳ τοῦ Αἰγάλεω. Ὁ αὐτὸς διατείνεται ὅτι ἡ λέξις διστάδιος παρὰ Στράβωνι δὲν δύναται νὰ ᾖναι ὀρθὴ καὶ προτείνει ν' ἀναγνωσθῇ δεκαστάδιος. Ἀλλ' ὅρα σημ. 68 κατωτέρω.

63) Ἡρόδ. η'. 97.

64) Πλουτ. Θεμ. 13.

65) Ἡροδ. η. 90.

66) Τὸ πέραμα τοῦτο πρὸς τὴν Σαλαμῖνα ἦτο καὶ εἶναι ἔτι τὸ τακτικὸν μέσον τῆς συγκοινωνίας μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Σαλαμῖνος. Ὅρα Αἰσχ. κατὰ Κτησιφ. 158.

67) Εἶναι ἀδύνατον οὖν νὰ ταυτίσωμεν σημεῖόν τι ἰδιαίτερον τοῦ Αἰγάλεω τῇ τοῦ Ξέρξου ἕδρᾳ. Εἰ ἡ μάχη ἐγένετο παρὰ τὴν ἔξοδον τῶν στενῶν, πᾶσα θέσις ἐπὶ τῶν νοτίων κατωφερειῶν τοῦ λόφου θὰ παρεῖχε πλήρη θέαν τῆς μάχης.

68) Ἐὰν ὁ Δρ. Λολλίγγιος ἀποφαίνηται ὀρθῶς ταυτίζων τὸν ἐγγὺς τῆς Ἀμφιάλης σκόπελον μιᾷ τῶν νήσων Φαρμακουσσῶν ἢ ἐὰν ἡ νῦν ὕραλος πέτρα ἦτον ἐν τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις ὑπὲρ τὸ ὕδωρ, πιθανῶς τὸ τοῦ Στράβωνος *διστάδιος* ἐν σελ. 395 νὰ ἀνήκῃ εἰς τὴν μόνην ταύτην εὐρυτάτην δίοδον, ἣν ὁ Ξέρξης ἔμελλε νὰ συγχώσῃ. Ὅρα σημ. 5 καὶ 62

(α) Ὁ ἑλλόγιμος τῆς διατριβῆς συγγραφεὺς μεταφράζει ἀγγλιστὶ τὸ τοῦ Ἡροδ. ὑπὸ τῷ οὔρεῖ=onthe slope (ἐπὶ τῆς κατωφερείας, κλιτύος) ἐν ᾧ πρέπει νὰ μεταφρασθῇ διὰ τοῦ athe foot, γερμανιστί, –am Fusse (ἐπὶ τῆς ὑπωρείας ἤ, ὡς συνήθως λέγεται, εἰς τοὺς πρόποδας· σημ. Μ.

Λολλιγγίου[69] ὅτι ἡ ὅλη παραλία ἀπὸ τῆς Ἀμφιάλης μέχρι τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος θέσεως ἐκαλεῖτο Ἡράκλειον, τουτέστι τέμενος τοῦ Ἡρακλέους «ἐν σημασίᾳ εὐρυτέρᾳ» (in a wider sense).

Ἀκολουθεῖ).

ΤΡΑΓΙΚΟΣ ΓΑΜΟΣ

Παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Μόντε-Ἀλέγκρο, τῆς Βραζιλίας, καὶ οὐ μακρὰν τῆς ὡραίας πόλεως Καχεῖρας, ὑπῆρχον δύο οἰκίαι, ὡς ἡγεμονικαί, ὑπὸ δασῶν ἐκ βαμβακίδων, καφεῶν, πεπερεῶν καὶ ὑπὸ ἀγρῶν καὶ λειμώνων ἀπείρων περιβαλλόμεναι. Ἡ μὲν ἀνῆκε τῷ Μοραλές, ἡ δὲ τῷ Γκαριδώρ, δύο γειτόνων καὶ στενῶν φίλων. Ὁ Μοραλὲς εἶχε κόρην προσφιλεστάτην τὴν Γεζουίταν, καὶ υἱὸν τὸν περίφημον κυνηγὸν Πέτρον. Ὁ δὲ Γκαριδὼρ εἶχε μονογενῆ υἱόν, τὸν Μανουήλ, ὡραῖον εἰκοσιεξαέτην νέον, χάρμα αὐτοῦ καὶ ἐγκαλλώπισμα. Ὁ Μανουὴλ καὶ ἡ Γεζουίτα ἠγαπήθησαν, καὶ εὐνόητον ὅτι οὐδὲν ἐνεχώρησε πρόσκομμα ὅτε ὁ πατὴρ τοῦ Μανουὴλ προσελθὼν τῷ Μοραλὲς ἐζήτησεν αὐτῷ ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ του τὴν χεῖρα τῆς κόρης του. Ὁ γάμος ὡρίσθη μετὰ ἕνα μῆνα, οἱ δὲ μελλόνυμφοι ἀπήλαυον ἐν ποιητικῇ ἀνυπομονησίᾳ τὰ κακότροπα ἀλλ' ἡδύτατα παίγνια τοῦ πλατωνικοῦ ἔρωτος.

Ἡμέραν τινα, δηλωσάσης τῆς Γεζουίτας τὴν ἐπιθυμίαν ὅπως κοσμήσῃ ἀνθεσφόριόν τι ἐκ λευκῶν σχοινανθίων λιμναίων, ὁ Μανουὴλ ἱππεύσας ἔσπευσε μακράν, ὅπως φέρῃ τῇ πεφιλημένῃ του τὰ ποθούμενα ἄνθη. Μεθ' ἱκανὰς ὥρας ἐπέστρεψε καταφορτος ἐκ τῆς πολυτίμου λείας του, ὁπότε καθ' ὁδὸν διωχθεὶς ἐδήχθη δεινῶς ὑπὸ κυνὸς ἐκ τῶν πληθυόντων κατὰ τὰς τελματώδεις ἐκείνας καὶ ἀπείρους πεδιάδας τῆς Βραζιλίας. Ὁ Μανουὴλ ἐφόνευσε τὸ ζῶον διὰ τοῦ ἐριβόλου του, μεθὸ ἕρπων σχεδόν, ἐπανῆλθεν οἴκαδε, ἔνθα ἐκαυτηρίασε τὴν πληγήν του. Ἡ Γεζουίτα ἐχάρη ἐπὶ τοῖς ἄνθεσι καὶ κατεκόσμησε τὸ ἀνθεφοριόν της. Ἀλλὰ τὸ συμβὰν τῷ Μανουὴλ διαθρυλληθὲν ἐνέσπειρε τὸν φόβον ὅτι ὁ κύων ἦτο λυσσαλέος. Οἱ δύο πενθεροὶ ἀνησυχήσαντες συνεβουλεύθησαν τὸν ἰατρόν ὅστις ἐξετάσας τὸ πτῶμα τοῦ κυνὸς ἀπεφήνατο ὅτι οὐδὲν ἠδύνατο νὰ διαγνώσῃ. Ἀπεφασίσθη λοιπὸν πρὸς μεγάλην ἀπελπισίαν τῶν μελλονύμφων ν' ἀναβληθῇ ὁ γάμος ὅπως ὁ Μανουὴλ ὑποβληθῇ εἰς προληπτικὴν δίαιταν.

Παρῆλθον τρεῖς, ἕξ, ὀκτὼ μῆνες, ἡ δὲ ὑγεία τοῦ Μανουὴλ ὑπέρ ποτε ηὐρώστει, καὶ ὁ ἰατρὸς ἐδήλωσεν ὅτι πᾶς κίνδυνος ἐσοβήθη, ἠδύναντο δὲ ἀφόβως νὰ θέσωσι τέρμα εἰς τὸ μαρτύριον τῶν δύο ἐραστῶν. Προθυμότατα ἐγένετο ἀποδεκτὸν τοῦτο, μετὰ ὀκτὼ δὲ ἡμέρας πάντες οἱ περίοικοι φίλοι ἐκαλοῦντο εἰς τοὺς γάμους τοῦ Μανουὴλ Γκαριδὼρ μετὰ τῆς Γεζουίτας Μοραλές, ἐν τῷ ναϊδρίῳ τῆς οἰκίας τῆς νύμφης, ὅπερ ἦτο στενότατον ὅπως περιλάβῃ ἅπαν τὸ πλῆθος τῶν ἱππότων καὶ δεσποινῶν τῶν συρρευσάντων ἀπὸ περάτων εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην τῆς καρδίας καὶ τοῦ κάλλους. Διότι ἦτο περικαλλεστάτη ἡ Γεζουίτα ἐν τῇ λευκῇ νυμφικῇ ἀμφιέσει της καὶ τῷ ἐξ ἀνθέων πορτοκαλλέας στεφάνῳ της. Ἀλλ' οὐχ ἧττον καὶ ὁ Μανουὴλ κατ' οὐδὲν ὑστέρει κατὰ τὸ θέλγητρον καὶ τὴν χάριν, ἐν τῇ ἀνδρικῇ ἀκμῇ του καὶ ἐν τῇ αἴγλῃ τῆς εὐδαιμονίας του.

Τὴν νύκτα, μετ' ἀβραμιαῖον συμπόσιον, χορὸς συνήγαγε πάντας τοὺς κεκλημένους ἐν τῇ ἀπείρῳ αἰθούσῃ τῆς ἐπαύλεως, ὅλως εὐρωπαϊκῶς νυτρεπισμένῃ. Οἱ σύζυγοι ἐχόρευσαν τὸν πρῶτον χορόν, τὴν ἱσπανικὴν *ἀμπανέραν* ὁ δὲ Πέτρος ὁ ἀδελφὸς τῆς νύμφης, ἔκπληκτος παρετήρει τὴν μέθην, ἐν ᾗ ἡ ἀδελφή του ἐπαφίνετο εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ ἀνδρός της καὶ ἰδίως τὰ φλογώδη βλέμματα. ἐν οἷς ὁ Μανουὴλ οἱονεὶ κατεβρόχθιζεν αὐτήν, καὶ τὰ ῥίγη ὑφ' ὧν σύμπας ἐκραδαίνετο βλέπων λαμποντα τὸν ἱδρῶτα τὸν ἐκθλιζόμενον ἀπὸ τῶν γυμνῶν ὤμων καὶ τῆς κόμης τῆς κόρης – «Πῶς τὴν ἀγαπᾷς! αἴ;» τῷ εἶπεν ὁ γυναικάδελφός του, συναντήσας αὐτόν. — «Ὦ! ναί! τὴν λατρεύω!» ἀπήντησεν ἐκεῖνος σφίγκων τὴν χεῖρα τοῦ Πέτρου καὶ ἐν σπασμωδικῷ τινί καὶ φοβερῷ μειδιάματι. Μεθὸ εἰσῆλθε πάλιν εἰς τὸν χορόν, ἀτενῶς βλέπων τὴν γυναῖκά του καὶ μόλις συγκρατῶν τὰ σφοδρὰ ῥίγη τὰ λογχίζοντα τὴν σάρκα του καὶ μαστίζοντα τὸ αἷμα του.

Ἀλλὰ καθόσον ἡ νὺξ προὐχώρει αἱ ἐκ τῆς ὑπομονῆς αὐτοῦ βάσανοι ἀφόρητοι ἐγένοντο, ὁ δὲ Πέτρος εἶδεν, ὅτι μεγάλως ἠγωνία ὅπως κρατήσῃ ἑαυτοῦ. Τέλος μεσονύκτιον ἐσήμανεν ὁ δὲ Μανουὴλ πλησιάσας τότε τὴν Γεζουίταν περιεπτύχθη αὐτὴν ἐν ταῖς νευρώδεσι χείραις του ὡς θέλων νὰ φέρῃ αὐτὴν ἐκ νέου εἰς τὸν χορόν, ἀλλὰ τυχόντες παρακειμένης τινος θύρας καταχλόου, οἱ νεόνυμφοι ἔλαθον ἐξελθόντες.

Ἡμίσεια ὥρα παρῆλθεν, ἀφ' ἧς ὁ Μανουὴλ μετὰ τῆς Γεζουίτας κατέλειπον τὸν χορὸν καὶ τὴν αἴθουσαν. Οἱ χορευταὶ ὠρχοῦντο συνεχῶς αἱ δὲ ἁρμονίαι τῆς ὀρχήστρας ἐφαίνοντο διπλασιασθεῖσαι κατὰ τὸν κρότον, ὁπότε, κραυγὴ ἀγρίως ὀξεῖα ἐπεκράτησε τοῦ θορύβου τῶν ὀργάνων, ἐπάλληλαι δ' ἄλλαι κραυγαὶ ἐπηκολούθησαν αὐτῇ, σπαρακτικαί, ἱκετευτικαί, θρηνώδεις ὡς οἰμωγαὶ καταδίκων. Τὰ ὄργανα ἐπαύσαντο καὶ πάντες ἔστησαν ἀκούοντες. Ὁ Πέτρος μετὰ τοῦ πατρός του, κατώχροι ὡς νεκροί, ὥρμησαν πρὸς τὰ δωμάτια τῶν νεονύμφων, ὅθεν προήρχοντο αἱ κραυγαί. Βιάσας τὴν κεκλεισμένην θύραν, ὁ νέος ἤνοιξεν αὐτήν, ἀλλὰ πάραυτα ὠπισθοχώρησεν ἐκ φρίκης, ἀπογνώσεως βρυχηθμὸν ῥήξας. Ἐπὶ τοῦ δαπέδου ἔκειτο ἄπνους ἡ Γεζουίτα! Ἡ πάλλευκος ἐσθής της βιαίως κατεσχισμένη ἐδείκνυε τοὺς

69) Αὐτόθι σελ. 6. Ἡ παρὰ τῷ Κτησίᾳ ἔκφρασις *Ἡράκλειον καλεῖται* (σημειωθεῖσα ἀνωτέρω), ἑρμηνεύουσα τὸ *στεινότατον τῆς Ἀττικῆς* φαίνεται ὅτι εἶναι εὔ.ους τῇ γνώμῃ ταύτῃ.

γυμνοὺς κόλπους της κατακρεουργημένους ὡς δι' ἐγχειριδίου, τοὺς βραχίονας ἐκδεδαρμένους μέχρις ὀστέων, τὸ δὲ πρόσωπον κατάδηκτον καὶ καθημαγμένον. Ὁ δὲ Μανουὴλ μανιωδῶς ἐπ' αὐτῆς κυλιόμενος, αἱμοσταγῆ ἔχων τὸν πώγωνα, τὰ ὄμματα ἐξῳδηκότα τὰ χείλη ἀφρίζοντα καὶ δεινῶς βρυχώμενος ἔδακνεν, ἔδακνεν ἀπαύστως!... ἀποσπῶν διὰ τῶν ὀδόντων τεμάχια σαρκὸς ἐκ τῶν ὤμων καὶ τοῦ στήθους τῆς κόρης, ἥτις ἀπαυδήσασα ἐσβεσμένας μόνον φωνὰς ἐξέφερε ψυχορραγοῦσα. Ἔκφρων ὁ Πέτρος ὁρμᾷ πρὸς κρεμαμένην πανοπλίαν, ἁρπάζει ὅπλον καὶ πυροβολεῖ. Ὁ Μανουὴλ πίπτει τότε ὕπτιος παρὰ τὴν μνηστήν του, ἐν ᾧ οἱ δύο πενθεροὶ κατέπιπτον λιπόθυμοι ἐπὶ τοῦ κατωφλίου τῆς θύρας.

Ἡ ὑδροφοβία τοῦ ταλαιπώρου Μανουήλ, ἐπισχεθεῖσα ὑπὸ τῆς ἰατρικῆς διαίτης, ἀνεφάνη αἴφνης σφοδρῶς ὑπὸ τὸν ἔρεθισμὸν καὶ τὸν πυρετὸν τῆς ἡμέρας τῶν γάμων, ὁ δὲ λυσσόδηκτος ἐξέσπασεν ἐπὶ τῆς δυστήνου γυναικὸς σὺν τῷ πρώτῳ φιλήματι.

Τῇ ἐπαύριον ἐτάφησαν ἀμφότεροι. Μόνος ὁ Πέτρος ὅμως ἔφερε τὸ πένθος διότι ὁ πατήρ του παρεφρόνησεν.

[Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ] Ε. Ι Ε.

Η ΚΑΡΦΙΣ

I

Οὔτε τὸνομα τῆς χώρας οὔτε τοῦ ἡρωός μου θ' ἀναφέρω. Κεῖται μακράν, πολὺ μακρὰν παρ' ἀκτὴν γόνιμον καὶ φλεγομένην ὑπὸ τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου. Ἐβαδίζομεν ἀπὸ πρωΐας τὴν πλήρη δημητριακῶν καρπῶν παραλιακὴν ὁδόν, περιλουομένην ὑπὸ ἡλιαυγοῦς κυανῆς θαλάσσης. Τὰ ἄνθη ἐφύοντο παρὰ τοὺς ἀφροὺς τῶν κυμάτων, κυμάτων μαλθακῶν, ἐλαφρῶν, λικνιστικῶν. Ἡ ἀτμόσφαιρα ἦτο θερμὴ καὶ πλήρης μεμυρωμένων ἀποπνοιῶν γονίμου καὶ καθύγρου γῆς.

Μ' ἐβεβαίωσαν ὅτι τὴν ἑσπέραν θὰ κατέλυον ἐν τῷ οἴκῳ Γάλλου, κειμένου ἐπὶ τοῦ πέρατν ἐκεῖ ἀκρωτηρίου, μέσῳ δάσους πορτοκαλεῶν. Τίς ἦτο ὁ Γάλλος οὗτος; Ἠγνόουν.

Μετέβη εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα πρὸ δεκαετίας· ἠγόρασεν ἐκτεταμένας γαίας, ἃς ἐκαλλιέργησεν ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἰργαζετο μετὰ πάθους, μετὰ μανίας· ἀπὸ μηνὸς εἰς μῆνα, ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτους, ἐπηύξανε τὰς γαίας του, ἐκαλλιέργει ἀνενδότως τὸ γόνιμον καὶ παρθένον ἔδαφος· ἀπέκτησεν οὕτως ἐργαζόμενος ἀρκοῦσαν περιουσίαν.

Καὶ ἐν τούτοις μ' ἐβεβαίουν ὅτι ἐξηκολούθη νὰ ἐργάζηται· ἀπὸ βαθείας πρωΐας ἐγειρόμενος περιήρχετο τὰς ἀπεράντους γαίας του μέχρι νυκτός· ἐφαίνετο ὑπὸ ἐμμόνου ἰδέας κατατρυχόμενος, ὑπὸ τῆς ἀκορέστου ἐπιθυμίας τοῦ χρήματος βασανιζόμενος, ἣν οὐδὲν καταπαύει, οὐδὲν κορέννυσι.

Νῦν, ἐφαίνετο πλουσιώτατος.

Ὁ ἥλιος ἔκλινε πρὸς τὴν δύσιν του, ὅταν ἔφθασα πρὸ τῆς κατοικίας του. Ὄντως ἔκειτο ἐπὶ τῆς ἄκρας ἀκρωτηρίου, μέσῳ δάσους πορτοκαλεῶν, εὐρεῖα, τετράγωνος, ἁπλουστάτη καὶ ὑπερκειμένη τῆς θαλάσσης.

Ὅτε ἐπλησίασα ἐνεφανίσθη ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ τῆς θύρας βαθυπώγων ἀνήρ· τὸν ἐχαιρέτησα καὶ τὸν παρεκάλεσα νὰ μοῦ ἐπιτρέψῃ νὰ διέλθω τὴν νύκτα ἐν τῇ οἰκίᾳ του.

— Εἶμαι εἰς τὰς διαταγάς σας, κύριε, μοὶ εἶπε καὶ μοὶ ἔτεινε μειδιῶν τὴν χεῖρα.

Μὲ ὡδήγησεν ἔν τινι δωματίῳ, μοὶ παρεχώρησεν ἕνα τῶν ὑπηρετῶν του μετ' οἰκειότητος καὶ ἀβρότητος ἀνθρώπου τοῦ κόσμου καὶ ἀπῆλθε προσθείς μοι:

— Θὰ γευματίσωμεν ὅταν θελήσετε.

Ἐγευματίσαμεν ὄντως μόνοι ἐπὶ ἀνδήρου πρὸς τὴν θάλασσαν κειμένου. Τῷ ὡμίλησα ἐν πρώτοις περὶ τῆς χώρας ἐκείνης τῆς τόσῳ πλουσίας, τόσῳ μεμακρυσμένης, τόσῳ ἀγνώστου. Ἐμειδία καὶ ἀπεκρίνετο οἰονεὶ ἀφῃρημένος.

— Ναί, ἡ γῆ εἶνε γόνιμος καὶ ὁ τόπος ὡραῖος, ἀλλὰ τίποτε δὲν εἶνε ὡραῖον ὅταν εἶνε μακρὰν ἐκείνου τὸ ὁποῖον ἀγαπᾷ τις.

— Θὰ ἐπιθυμῆτε νὰ ἰδῆτε τὴν Γαλλίαν;

— Ὄχι, τὸ Παρίσι.

— Καὶ τότε διατί δὲν ἔρχεσθε ἐκεῖ;

— Ὦ! θὰ ἔλθω!

Καὶ ἀσυνειδήτως ἠρχίσαμεν νὰ ὁμιλῶμεν περὶ τοῦ παρισινοῦ κόσμου· μὲ ἠρώτα ὡς ἄνθρωπος ἐπακριβῶς τὰ πάντα γινώσκων· μοὶ ἀνέφερε ὀνόματα, ὀνόματα γνωστά.

— Καὶ τώρα ποιοὺς βλέπει κανεὶς στὴν *Ὄπερα*;

— Τοὺς ἴδιους καὶ τοὺς ἴδιους, ἐξαιρέσει τῶν ἀποθανόντων.

Τὸν προσέβλεπον μετὰ προσοχῆς, ὑπ' ἀορίστου ἀναμνήσεως κατεχόμενος. Βεβαίως, συνήντησά που τὸν ἄνθρωπον τοῦτον. Ἀλλὰ ποῦ; πότε; Ἐφαίνετο, καί τοι ὑγιοῦς κράσεως, καταβεβλημμένος, τεθλιμμένος καί τοι ἰσχυρᾶς θελήσεως. Ὁ βαθὺς πώγων κατέπιπτεν ἐπὶ τοῦ στήθους του, ἡ κεφαλή του ἦτο φαλακρά, αἱ ὀφρεῖς πυκναὶ καὶ ὁ μύσταξ παχύς.

Ὄπισθεν ἡμῶν, ὁ ἥλιος βυθιζόμενος ἐν τῇ θαλάσσῃ ἐπλήρου ἐρυθροῦ φωτὸς τὰ πέριξ, αἱ διηνθισμέναι πορτοκαλέαι ἐπλήρουν τὴν ἀτμόσφαιραν μεθυστικῶν ἀποπνοιῶν.

Ἐκεῖνος, ἐμὲ μόνον προσέβλεπε, τὰ ἁπλανῆ βλέμματά του καθηλοῦντο ἐπ' ἐμοῦ, διεισέδυον εἰς τὰ βάθη τῆς καρδίας μου ζητοῦντα τὴν ἀσαφῆ εἰκόνα, τὴν ἠγαπημένην καὶ γνωστήν.

— Γνωρίζετε τὸν Ῥός;

— Βεβαίως.

— Πῶς εἶνε;

— Ἐγέρασε.

— Τὸν Σέλτ;

— Πάντοτε ὁ ἴδιος.

— Τὴν Σουζὰν Βερνέ;

— Ὦ! δι' αὐτὴν ἐτελείωσεν ὁ κόσμος.

— Καὶ τὴν Ἀστιέ;

— Ἀπέθανε.

— Τὴν καϋμένη! ... Ἴσως ....γνωρίζετε.....

Ἀλλ' ἐσίγησεν ἀποτόμως ὡχρὸς καὶ μὲ φωνὴν ἠλοιωμένην ἐπανέλαβε:

— Ὄχι καλλίτερα νὰ μὴ μάθω τίποτε διότι ὑποφέρω.

Καὶ θέλων νὰ δώσῃ ἄλλην φοράν εἰς τὰς σκέψεις του ἠγέρθη καὶ διηυθύνθη πρὸς τὴν οἰκίαν εἰς ἣν τὸν ἠκολούθησα.

Τὰ δωμάτια τοῦ ἰσογαίου εὐρύτατα, γυμνά, πένθιμα ἐφαίνοντο οἰονεὶ ἐγκαταλελειμμένα. Πινάκια καὶ κύπελλα ἔκειντο ἀναμὶξ ἐπὶ τῶν τραπεζῶν ἀφεθέντα ἐκεῖ ὑπὸ τῶν μελαγχρόων ὑπηρετῶν. Δύο ὅπλα ἐκρέμαντο ἐπὶ τῶν τοίχων, εἰς τὰς γωνίας ἔκειντο πτύα, ἀξίναι καὶ ξηρὰ φύλλα φοινίκων.

— Αὐτὸ εἶνε τὸ σπῆτι ἢ μᾶλλον ἡ καλύβη ἐμοῦ τοῦ ἐξορίστου, μοὶ εἶπε, τὸ δωμάτιόν μου ὅμως εἶνε καλλίτερον καὶ σᾶς παρακαλῶ νὰ τὸ ἐπισκεφθῶμεν ἂν θέλετε.

Εἰσερχόμενος ἐπίστευσα ὅτι εἰσηρχόμην εἰς κατάστημα παλαιοπώλου. Ἐκ τῶν τοίχων ἐκρέμαντο ὡραῖαι εἰκόνες, χειροτεχνήματα, ξίφη καὶ ὅπλα, ἀκριβῶς δὲ εἰς τὸ μέσον τετράγωνον ἐκ λευκοῦ ὀλοσηρικοῦ ἐντὸς χρυσοῦ πλαισίου.

Τὸ τετράγωνον τοῦτο προσείλκυσε τὴν προσοχήν μου καὶ πλησιάσας εἶδον καρφίδα τῆς κεφαλῆς ἐμπεπηγμένην ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ ὑφάσματος.

— Αὐτὸ εἶνε τὸ μόνον πρᾶγμα, μοὶ εἶπε μειδιῶν, τὸ ὁποῖον βλέπω ἐδῶ ἀπὸ δέκα ἐτῶν. Ἡ καρφίτσα αὐτὴ εἶνε ὅλη ἡ ζωή μου.

— Θὰ ὑποφέρατε ἀπὸ καμμίαν γυναῖκα; τὸν ἠρώτησα.

— Καὶ ὑποφέρω ἀκόμα ὡς κολασμένος, ἀπήντησεν ἀποτόμως. Πᾶμε στὸ μπαλκόνι.... τὸ ὄνομά της πρὸ ὀλίγου ἔφθασε εἰς τὰ χείλη μου ἀλλὰ δὲν ἐτόλμησα νὰ σᾶς τὸ 'πῶ διότι ἂν μοῦ ἐλέγετε «ἀπέθανε» καθὼς μοῦ εἴπατε γιὰ τὴν Ἀστιέ, θὰ 'πετοῦσα ἀμέσως τὰ μυαλά μου στὸν ἀέρα.

II

Ἐξήλθομεν ἐπὶ τοῦ εὐρέος ἐξώστου ἐξ οὗ διεφαίνοντο δύο κόλποι ὁ μὲν δεξιᾷ ὁ ἕτερος ἀριστερᾷ περιπεφραγμένοι ὑπὸ ὑψηλῶν φαιοχρόων ὀρέων.

Ἦτο ἡ ὥρα τοῦ λυκόφωτος, καθ' ἣν ὁ δύσας ἥλιος φωτίζει τὴν γῆν διὰ τῶν πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀνταυγειῶν του.

— Ἡ Ἰωάννα Λιμοὺρ ζῇ ἀκόμη; ἠρώτησε.

Οἱ ὀφθαλμοί του πλήρης ἀγωνίας καθηλώθησαν ἐπ' ἐμοῦ.

— Διάβολε!.... καὶ ὡραιοτέρα παρὰ ποτε.

— Καὶ τὴν γνωρίζετε;

— Βεβαίως.

— Δῆλα δὴ πολὺ στενῶς; ἠρώτησε περίτρομος.

— Ὄχι.

— Πληροφορήσατέ με τότε δι' αὐτήν, μοὶ εἶπε λαμβάνων με ἐκ τῆς χειρός.

— Δὲν γνωρίζω τίποτε· εἶνε μία ἀπὸ τὰς ὡραιοτέρας γυναῖκας τῶν Παρισίων· ζῇ εὐχαρίστως καὶ ἀνέτως, αὐτὰς τὰς πληροφορίας δύναμαι μόνον νὰ σᾶς μεταδώσω

«Τὴν ἀγαπῶ» ἐψιθύρισε μὲ τόνον φωνῆς ὡσεὶ ἔλεγεν «ἀποθνήσκω».

— Ἀ! ἐπὶ τρία ἔτη διῆλθον βίον τρομερὸν ἀλλὰ καὶ πλήρη ἡδονῶν συγχρόνως. Πέντε ἢ ἕξη φορὰς ἠθέλησα νὰ τὴν φονεύσω, ἐκείνη ἀφ' ἑτέρου ἐζήτησε νὰ μοῦ βγάλῃ τὰ μάτια μ' αὐτὴν τὴν καρφίτσα τὴν ὁποίαν εἴδετε. Νά, βλέπετε αὐτὴν τὴν ἀμυχὴν εἰς τὸ ἀριστερό μου μάτι;... Ἀγαπώμεθα!... Πῶς νὰ σᾶς ἐξηγήσω αὐτὸν τὸν ἔρωτα; Βεβαίως ὑπάρχει ἔρως ἥσυχος καὶ γαλήνιος προερχόμενος ἐκ τῆς ἀμοιβαίας ὁρμῆς καὶ συμπαθείας δύο καρδιῶν, ὑπάρχει ὅμως καὶ ἔρως ἄγριος, τυραννικὸς προερχόμενος ἐκ δύο ὄντων, τὰ ὁποῖα ἐν ᾧ μισοῦνται λατρεύονται συγχρόνως. Ἡ γυνὴ αὐτὴ ἐντὸς τριῶν ἐτῶν μὲ κατέστρεψεν ἐντελῶς· εἶχον περιουσίαν τεσσάρων ἑκατομμυρίων τὰ ὁποῖα κατέφαγεν ἀταράχως καὶ ἡσύχως, τὰ ὁποῖα κατεβρόχθισε μειδιῶσα. Τὴν γνωρίζετε. Ἔχει τι ἀκατανίκητον ἐπ' αὐτῆς. Τί; Ἀγνοῶ Θὰ εἶνε οἱ ὀφθαλμοί της, τῶν ὁποίων τὰ βλέμματα διαπερῶσιν ὡς βέλη τὴν καρδίαν, θὰ εἶνε τὸ μειδίαμά της ἐκεῖνο τὸ γλυκύ, τὸ ἀδιάφορον καὶ τὸ γοητευτικόν, τὸ ὁποῖον μένει διαρκῶς ἀποτετυπωμένον ἐπὶ τῆς μορφῆς της, ἡ φωνή της ἡ ἔντονος, ἡ ὁποία εἶνε ἡ μουσικὴ τοῦ μειδιάματός της, αἱ κινήσεις της, αἱ πάντοτε μεμετρημέναι, αἱ μεθύουσαι τὸν πρὸ αὐτῆς. Ἐπὶ τρία ἔτη αὐτὴν καὶ μόνην ἔβλεπον ἐπὶ τῆς γῆς! Πόσον ὑπέφερα! Διότι μὲ ἠπάτα! Διατί; Διὰ νὰ μὲ ἀπατᾷ. Ὅταν τὸ ἔμαθα καὶ τὴν ὕβρισα ἐκείνη μοῦ ἀπήντησεν ἀταράχως: «Μήπως εἶμεθα νόμιμοι σύζυγοι;» Ἀφ' ὅτου εὑρίσκομαι ἐδῶ, ἐσκέφθην τόσον πολὺ ὥστε ἐπὶ τέλους κατώρθωσα νὰ τὴν ἐννοήσω· ἡ γυνὴ αὐτὴ εἶνε σωστὴ Μανὸν Λεσκώ· εἶνε ἡ Μανὸν, ἡ ὁποία δὲν ἠδύνατο νὰγαπᾷ χωρὶς καὶ νὰπατᾷ συγχρόνως, ἡ Μανὸν διὰ τὴν ὑποίαν ὁ ἔρως, αἱ ἡδοναὶ καὶ χρήματα εἶνε ἓν καὶ τὸ αὐτό

III

Ἐσίγησε· μετά τινας στιγμὰς ἐξηκολούθησε:

— Ὅταν ἐξώδευσα δι' αὐτὴν καὶ τὸν τελευταῖον μου ὀβολόν, μοῦ εἶπε μὲ τὴν μεγαλειτέραν ἀταραξίαν: «Ἐννοεῖς, ἀγαπητέ μου ὅτι δὲν μπορῶ νὰ ζήσω ἀπὸ ἀέρα καὶ ἔρωτα, σ'ἀγαπῶ πολύ, περισσότερον παντὸς ἄλλου, ἀλλὰ πρέπει νὰ ζήσω. Ἡ δυστυχία καὶ ἐγὼ ποτὲ δὲ θὰ κάνωμε καλὴ συντροφιά!» Καὶ ἐὰν σᾶς ἔλεγα, κύριε, πόσον ὑπέφερα πλησίον της. Ὅταν τὴν ἔβλεπα μοῦ ἤρχετο ἡ ἐπιθυμία νὰ τὴν σκοτώσω μᾶλλον παρὰ νὰ τὴν φιλήσω. Ὅταν τὴν ἔβλεπα.... μοῦ ἤρχετο ἡ ἐπιθυμία νὰ τὴν πνίξω μᾶλλον παρὰ νὰ τὴν ἐναγκαλισθῶ. Ὑπῆρχεν ἐν αὐτῇ, ὄπισθεν τῶν ὀφθαλμῶν της

τί τὸ ἄπιστον, τὸ ὁποῖον μὲ ἔκαμνε νὰ τὴν μισῶ καὶ τὴν ἀποστρέφωμαι· ἴσως ἕνεκεν αὐτοῦ τοῦ λόγου τὴν ἠγάπων τόσον πολύ. Ἐν αὐτῇ τὸ γυναικεῖον ἦτο ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην γυναῖκα ἰσχυρότερον. Ἐξ αὐτῆς ἐξήρχετο ῥεῦμα μεθυστικὸν καὶ δηλητηριῶδες.... Ἔχω νὰ τὴν ἰδῶ δέκα ἔτη καὶ τὴν ἀγαπῶ περισσότερον παρά ποτε.

IV

Ἡ νὺξ κατεκάλυψε τὴν γῆν, ἡ ἀτμόσφαιρα ἦτο ὑπόθερμος καὶ ἀρωματώδης.

—Καὶ θὰ τὴν ἰδῆτέ ποτε πλέον; τὸν ἠρώτησα.

—Διάβολε!..... Κατώρθωσα νὰ σχηματίσω περιουσίαν κινητὴν καὶ ἀκίνητον ὀκτακοσίων χιλιάδων φράγκων, ὅταν συμπληρώσω τὸ ἑκατομμύριον θὰ τὰ πουλήσω ὅλα καὶ θὰ φύγω.... Ἔχω ὅσα μοῦ φθάνουν διὰ νὰ ζήσω ἕνα ἔτος μετ' αὐτῆς—ἕνα ὁλόκληρον ἔτος..... Καὶ ἔπειτα, ἡ ζωή μου θὰ κλείσῃ!....

—Καὶ ἔπειτα; ἠρώτησα.

—Ἔπειτα; θὰ τὴν παρακαλέσω νὰ μὲ κάμῃ θαλαμηπόλον της.....

(Ἐκ τῶν τοῦ Guy de Maupassant)

Ν. Θ. Ἀνδρεάδης.

ΑΝΑ ΤΗΝ ΙΟΥΔΑΙΑΝ

ΚΑΝΑ

Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης ἀπὸ Ναζαρὲτ εἰς Τιβεριάδα ὑπάρχει χωρίον Κὲφρ-κεννὰ καλούμενον, ἀριθμοῦν 600 μόλις κατοίκους, ἄσημον μὲν σήμερον καὶ εἰς ἀθλίαν εὑρισκόμενον κατάστασιν, μεγάλην ὅμως ἀποκτήσαν φήμην ἐν ἄλλῃ ἀπομεμακρυσμένῃ ἐποχῇ, καθ' ἣν «ὁ Ἰησοῦς ἐποίησε τὴν ἀρχὴν τῶν σημείων ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἐφανέρωσε τὴν δόξαν αὐτοῦ». Διότι τὸ Κὲφρ-κεννὰ θεωρεῖται σήμερον ἡ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ μνημονευομένη ἀρχαία πόλις Κανά. Πάντες βεβαίως γνωρίζουσι τὸ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ γενόμενον θαῦμα, τὸ ἐν πάσῃ ἱεροτελεστίᾳ γάμου ἀναγινωσκόμενον, ἀλλ' οὐδεὶς ἠξεύρει ποῦ κεῖται ἀκριβῶς σήμερον τὸ μέρος ἐν ᾧ ἐτελέσθη, καθότι ἐκτὸς τοῦ Κὲφρ-κεννά, ἔχομεν καὶ δευτέραν Κανὰ πρὸς βορρᾶν τῆς Σεπφώρης, εἰς Κανὲτ-ελ Δζαμπὶλ κατὰ τὰς ἀρχαίας παραδόσεις. Παρὰ τοῖς κατοίκοις τῶν μερῶν τούτων μεγαλείτεραι ὑπάρχουσι πιθανότητες, ὅτι τὸ Κὲφρ-κεννὰ εἶναι ἡ ὀνομαστὴ Κανὰ καὶ οὐχὶ ἄλλο τι χωρίον ἐκ τῶν πέριξ. Ἐνταῦθα ὑπάρχει πηγὴ ἐξ ἧς, ὡς λέγουσιν, ἤντλησαν τὸ ὕδωρ καὶ ἐπλήρωσαν τὰς λιθίνας ὑδρίας, ἃς ἤνεγκαν ἐνώπιον τοῦ Ἰησοῦ. Οἱ Ἕλληνες χριστιανοὶ καὶ οἱ Ἄραβες τοῦ Κὲφρ-κεννὰ προσπορίζονται οὐχὶ σμικρὰς ὠφελείας ἐκ τῆς πηγῆς ταύτης, λαμβάνοντες ἑκάστοτε γενναῖα φιλοδωρήματα παρὰ τῶν ἐπιθυμούντων νὰ πίωσιν ἐκ τοῦ ἡγιασμένου ὕδατος εἰς ἀνάμνησιν τοῦ θαύματος τοῦ Ἰησοῦ ἢ ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ἴσως τῆς μεταβολῆς αὐτοῦ εἰς οἶνον(;).

Ἀλλ' ἐκτὸς τῆς πηγῆς ταύτης ὑπάρχει καὶ μικρὰ Ἑλληνικὴ ἐκκλησία ᾠκοδομημένη ἐγγὺς τῶν Ῥωμαϊκῶν ἐρειπίων ἐπὶ τῶν ὁποίων κεῖται σήμερον τὸ νεώτερον χωρίον, περίφημος διὰ τὰς ἐν αὐτῇ σῳζομένας δύο ἢ τρεῖς ὑδρίας, ἃς καταλέγουσι μεταξὺ τῶν ἀγγείων ἐκείνων, ὧν τὸ ὕδωρ μετεβλήθη ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ εἰς οἶνον. Ταύτας δεικνύουσι καθ' ἑκάστην τοῖς ἀπλοϊκοῖς προσκυνηταῖς, παρ' ὧν λαμβάνουσιν ἱκανὴν χρηματικὴν ἀμοιβήν. Αἱ ὑδρίαι αὗται, ἃς μεταχειρίζονται σήμερον, ὡς τὸ πάλαι, καθ' ὅλην τὴν Παλαιστίνην, ἐν ᾗ ἤκμασε τὸ Βασίλειον τῶν Ἑβραίων εἰσὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον κομψὰ πορώδη ἀγγεῖα, ὅμοια τῶν ἀρχαίων ἐκείνων πηλίνων ἀγγείων τῶν ἐχόντων τὴν ἰδιότητα νὰ διατηρῶσι ψυχρὸν τὸ ὕδωρ καὶ τὰ ὁποῖα μεταχειρίζονται εἰς ὅλα τὰ θερμὰ κλίματα.

Ὁπόταν δ' οἱ προσκυνηταὶ δὲν ἀρκοῦνται εἰς τὰ σῳζόμενα ταῦτα κειμήλια, ἀλλὰ ζητοῦσι καί τι πλέον, ἀδιαφοροῦντες περὶ τῆς ἀληθείας ἢ μὴ τοῦ πράγματος, δεικνύουσιν αὐτοῖς καὶ τὰ ἐρείπια τῆς οἰκίας, ἐν ᾗ ὁ Ἰησοῦς ἐθαυματούργησε παρασχὼν καλὸν οἶνον τοῖς κεκλημένοις καὶ μάλιστα τῷ ἀρχιτρικλίνῳ, ὅστις τὰ μέγιστα ἠύρράνθη ἐκ τοῦ ἀνελπίστως ὑπὸ τοῦ νυμφίου προσφερθέντος ἀρίστου οἴνου, ἀγνοῶν τὸ θαῦμα τοῦ Ἰησοῦ.

Κ. Δ. Κ.

ΕΝ ΔΡΑΜΑ ΕΝ ΒΕΡΟΛΙΝΩι

ἱστορικὸν Γερμανικὸν ἐπεισόδιον.

(Συνέχεια ἴδε σελ. 16).

—Ἐπιμένετε λοιπὸν ἀπαιτοῦντες παρ' ἐμοῦ, εἶπε, νὰ μεταβάλλω ἀπόφασιν, ἐκδοθεῖσαν ὑπὸ τῶν δικαστῶν μου;... Τοῦτο δὲν μοὶ ἀρέσκει! Οὐδέποτε, κύριοί μου... οὐδέποτε θὰ γείνῃ τοῦτο. Ἀπεσταλμένος βασιλέως ἢ οὔ, δι' ἐμὲ εἶνε τὸ ἴδιον. Ὁ κόμης εἶχε λάβει τὰ ἀνακλητήρια αὐτοῦ καὶ τοῦτο ἐγνώριζον κάλλιστα ἐν Βερολίνῳ· φοβούμενοι δὲ μὴ καταλίπῃ τὰ ὅρια ἡμῶν ἐν «εὔγε!» ἐπιφωνῶν εἰς ἑαυτὸν καὶ ἕνα καγχασμὸν διὰ τοὺς δανειστάς του, ἐφρόντισαν νὰ φυλακίσωσιν αὐτόν. Φρονῶ ὅτι ἔπραξαν δικαίως. Οἱ κύριοι ἀπεσταλμένοι δὲν δύνανται ν' ἀναχωρήσωσιν ἀπὸ τῆς ἐπικρατείας μου χωρὶς ν' ἀποτίσωσι τὰ χρέη αὐτῶν. Ἡ δικαιοσύνη εἶνε τυφλή, διότι οἱ ὀφθαλμοί της περιβάλλονται δι' ἐπιδέσμου, μὴ βλέπουσα δὲ πρὸς ποῖον φέρεται, ἀκούει μόνον καὶ δικάζει καλῇ τῇ πίστει, bona fide, ὡς λέγουσιν οἱ Λατῖνοι Ἐγὼ δὲν ἐπιθυμῶ χάριν τοῦ κυρίου κόμητος ν' ἀποσπάσω

τὸν ἐπίδεσμον αὐτόν, ἀλλὰ θέλω κυρώσει τὴν ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου.

—Ἀλλ' ἂς σκεφθῇ ἡ Ὑμετέρα Μεγαλειότης, ἐπέμεινεν ὁ Γίγκελ, ὅτι αἱ ξέναι αὐλαὶ θὰ θεωρήσωσιν ἑαυτὰς σπουδαίως προσβεβλημένας.

—Τότε ἂς πληρώσωσι τὰ χρέη τοῦ κυρίου κόμητος... ἔ! κύριε πρέσβυ, στῆθι... Εἶμαι λίαν ἐνθουσιασμένος κατὰ τῶν ἀδίκων δικῶν..... δὲν θέλω νὰ ἐπιτρέψω τὴν ὕπαρξιν τοιούτων. Ὁ μακαρίτης πατήρ μου, ὁ πάππος μου ὁμοίως ἐπολιτεύθησαν καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνος, ὃν πάντες ἡμεῖς Μέγαν ἀποκαλοῦμεν ἐφυλάκισέ ποτε τὸν ἀντιπρόσωπον τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας... Δὲν θὰ διστάσω ἑπομένως ἐγὼ νὰ πράξω τὸ αὐτό, ὅταν πρόκηται νὰ ὑποστηρίξω τὸ δίκαιον τῶν ὑπηκόων μου. **Punctum Satis.**

Οἱ πρέσβεις οὐδὲν ἠδυνήθησαν ν' ἀντείπωσιν. Ὁ ὑπὲρ τοῦ νόμου ἐνθουσιασμὸς τοῦ βασιλέως ἠπείλει ὅτι ἤθελε λάβει σπουδαιοτέρας διαστάσεις.

—Διατί λοιπόν, ἐξηκολούθησεν, ἀφοῦ τόσον ἐνδιαφέρεσθε ὑπὲρ τῆς τιμῆς τοῦ σώματος, δὲν σπεύδετε εἰς συνδρομὴν τοῦ κόμητος; Ἐγγυηθῆτε ὑπὲρ αὐτοῦ, κύριοι!

—Δὲν πρόκειται περὶ τούτου, ἀπήντησεν ὁ Γίγκελ. Θέλομεν μόνον ἱκανοποίησιν τῆς εἰς τὸν κόμητα Πόσσε γενομένης ἀδικίας.

—Ὅ,τι διατάσσουσιν οἱ νόμοι, δὲν εἶνε δίολου ἀδικία! ἀνέκραξεν ὁ βασιλεύς. Ἐὰν ὑμεῖς εἴχετε ἐν Ὁλλανδίᾳ χρεώστην τινά, γνωρίζω καλῶς, ὅτι ἠθέλατε φυλακίσει αὐτὸν μέχρις ἀποτίσεως τοῦ χρέους... καὶ ἐνταῦθα λοιπὸν τὸ αὐτὸ ἀκριβῶς συμβαίνει.

—Ἐγένετο ἀληθῶς τοῦτο χωρὶς τὰ περαιτέρω—οἱ πρέσβεις ξένων δυνάμεων πρέπει νὰ δικάζωνται ὑπὸ εἰδικοῦ δικαστηρίου καὶ φοβοῦμαι ὅτι ὁ κόμης Πόσσε, ἄνθρωπος εὐερέθιστος, μετὰ τὴν ἀπὸ τῆς φυλακῆς του ἀπόλυσιν θέλει ἐκδικηθῆ.

Ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ βασιλέως ἐπεχύθη ἔκφρασις ζωηρᾶς δυσαρεσκείας, αἱ δὲ φλέβες τοῦ μετώπου του ἐπληρώθησαν αἵματος.

—Τί σημαίνει τοῦτο; ὁμιλήσατε, βαρῶνε. Ὑπάρχει τις ὅστις θέλει νὰ ἐκδικηθῇ δι' ἀπόφασιν δικαστικὴν ἐν ταῖς χώραις μου;

—Ὅσον τὸ ἐπ' ἐμοί, ἀντέκοψεν ὁ Γίγκελ, ἡ γνώμη τοῦ δικαστηρίου ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ δὲν ἦτο ἀμέτοχος προσωπικοτήτων. Τινὲς τῶν κυρίων δικαστῶν ἐξέφεραν λόγους, δι' οὓς ὁ κόμης ὀφείλει νὰ ζητήσῃ λόγον.

—Καὶ πῶς; ἠρώτησεν ὁ βασιλεὺς τονίζων τὰς λέξεις.

—Μὲ τὸ ξίφος εἰς τὴν χεῖρα. Ἀπήντησεν ὁ Γίγκελ αὐθαδῶς.

Ὁ βασιλεὺς μετὰ κόπου ἐκρατεῖτο πλέον, ἔβλεπέ τις δὲ ὅτι ἠγωνίζετο νὰ κρατήσῃ Ἑαυτοῦ. Ἀπήντησε δὲ διὰ τόνου σταθεροῦ καὶ πικροῦ.

—Κύριε βαρῶνε, δὲν ζῶμεν ἐνταῦθα ἐν τῇ πατρίδι τοῦ κυρίου μαρκησίου de la Chetardie, ἔνθα οἱ δικασταί, οἱ εἰσαγγελεῖς καὶ οἱ λοιποὶ σύνεδροι δύνανται ν' ἀπειληθῶσιν ὑπὸ τῆς λάμψεως τῶν ξιφῶν. Ὑπαινίττεσθε μονομαχίαν... ὁ θεὸς φυλάξοι νὰ φθάσῃ τις εἰς θέσιν ν' ἀπειλήσῃ τοὺς δικαστάς Μου διὰ τοῦ ξίφους. Ἀναβαίνων ἐπὶ τοῦ θρόνου ὡρκίσθην, ὡς καὶ ὁ μακαρίτης πατήρ Μου, νὰ ἐμποδίζω τὰς μονομαχίας, καὶ τὸν ὅρκον μου τοῦτον θέλω φυλάσσει ὡς καὶ τοὺς λοιπούς. Εἴπατε λοιπὸν τῷ κυρίῳ κόμητι τὰ ἑξῆς: Συμβουλεύω αὐτὸν φιλικῶς νὰ παραιτηθῇ τοιαύτης ἀνοησίας διότι διαβεβαιῶ ὑμᾶς ἐπὶ τῇ στρατιωτικῇ τιμῇ Μου, καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ στρατηγοῦ μου, ὅτι πάντα, ἄνευ διακρίσεως προσώπου, ὅστις ἤθελε χύσει αἷμα ἀλλότριον θέλω διατάξει νὰ κρεμάσωσιν ἢ νὰ καρατομήσωσιν... κατ' ἐξοχὴν δέ, *ἐὰν ἀπὸ τῆς ὑποθέσεως ταύτης τοῦ Πόσσε ἤθελε προκύψει σκάνδαλόν τι, ὅπερ ἤθελε προκαλέσει μονομαχίαν, θὰ εὕρητε ἐν ἐμοὶ ἀνελέημονα δικαστήν.* Δίδω ὑμῖν καὶ αὖθις πρὸς τοῦτο τὸν λόγον τῆς τιμῆς Μου. Ἰαὶ ἤδη, (ἐξηκολούθησεν ἀλλάσσων τόνον) εὔχομαι ὑμῖν καλὴν ἐπάνοδον εἰς Βερολῖνον. Ὅταν δὲ φθάσητε ἐκεῖ, ἀνοίξατε τὰ βαλάντιά σας, ὅπως δυνηθῆτε ν' ἀνοίξητε τὰς θύρας τῆς φυλακῆς, ἀποτίνοντες τοῦ κόμητος τὰ χρέη. Ἐγὼ δὲ αὔριον θέλω ἐκδώσει διάταγμα, διατάσσον τοὺς πολίτας μου, νὰ μὴ δανείζωσι τοῖς κυρίοις ξένοις ἀντιπροσώποις χρήματα, μηδὲ νὰ πωλῶσί τι αὐτοῖς ἐπὶ πιστώσει, ἐὰν δὲν θέλωσι, νὰ διακινδυνεύσωσι τὰ χρήματά των. Κύριοί μου, χαίροιτε.

Καὶ στραφεὶς ἐξῆλθε ταχέως τοῦ συλλαλητηρίου ἀκολουθούμενος ὑπὸ τοῦ Φοκκάδε. Μετ' ὀλίγας δὲ στιγμὰς ἐκάθητο πάλιν εὔθυμος, καπνίζων καὶ φλυαρῶν μεταξὺ τῶν ἀξιωματικῶν Του. Ὅτε πάντες ἀπεχαιρέτισαν, εἶπεν ὁ βασιλεὺς χαμηλῇ τῇ φωνῇ εἰς τὸν Κάτς.

—Τελείωσον ταχέως τὴν ὑπόθεσιν καὶ πρὸ παντὸς φρόντισον, νὰ μὴ συμβῇ οὐδεμία ξιφομαχία ἢ ἄλλη τις μονομαχία, διότι θὰ φερθῶ ὡς ὁ τύραννος τῶν Συρακουσῶν, ὡρκίσθην.

—Θὰ προσπαθήσω νὰ τελειώσω τὰ πάντα ὡς οἷον τε τάχιον καὶ μυστικώτερον (εἶπεν ὁ Κάτς). Διέταξα πρὸς τοῦτο τοὺς δικαστὰς νὰ μὴ ἀνακοινώσωσί τι τῆς ὑποθέσεως τοῦ Πόσσε, πρὶν ἢ ἔλθῃ ἡ ἀπόφασις τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος. Ὁ κόμης εἶναι ὑπὸ κράτησιν εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ θέλει σιωπήσει.

—Οἱ λοιποὶ ἀντιπρόσωποι τῶν δυνάμεων ἦσαν πρὸ ὀλίγου ἐδῶ.

Εἶπεν ὁ βασιλεὺς καὶ ἐν συντομίᾳ ἀνέπτυξεν εἰς τὸν Κάτς τὸν μετὰ τῶν τριῶν ἀντιπροσώπων διάλογον Αὐτοῦ.

—Οὔμ (ἐπεφώνησεν ὁ Κάτς), θὰ σιωπήσωσι καὶ αὐτοί... Ὁ Πόσσε θὰ πράξῃ τὰ πάντα ἵνα ἀποτίσῃ τὸ χρέος, πρὶν ἢ ἡ κράτησίς του γείνῃ γνωστή, φρονῶ ὅτι τοῦτο θὰ συμβῇ.

—Καὶ ὁ Ναϊνδόρφ; (ἠρώτησεν ὁ βασιλεύς)

—Οὐδεὶς οὐδὲν περὶ τῆς ὑποθέσεώς του γνωρίζει, διότι ἐ-

κεῖνος μετὰ τῆς συζύγου του ἐπ' ἀδείᾳ ἀνεχώρησεν εἰς Ἀλβερστὰδ πρὸς διευθέτησιν τῆς κληρονομίας: ἡ ὑπόθεσις λοιπὸν θὰ τελειώσῃ ἄνευ σκανδάλου καὶ ὅ,τι δυνηθῶ νὰ πράξω πρὸς τοῦτο, θὰ τὸ πράξω.

— Ἐμπιστεύομαι ὑμῖν τοῦτο (εἶπεν ὁ βασιλεύς).

Ὅτε ὁ βασιλεὺς εὑρέθη μόνος ἐν τῷ δωματίῳ τοῦ ὕπνου του μετὰ τοῦ θαλαμηπόλου Του, ἔπιασε διὰ τῶν δύο δακτύλων τὴν ἄκραν τοῦ αὐτίου του καὶ εἶπεν.

— Κάμε μου τὴν χάριν σὲ παρακαλῶ νὰ τηρήσῃς σιγὴν ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως τοῦ Ναϊνδόρφ καὶ τοῦ Πόσσε... ἄλλως δυστυχία ἐπὶ σέ.

Ὁ Ἑβερσμαν ἐψέλλισε διαβεβαιώσεις τινάς.

Καθ' ἣν δὲ στιγμὴν ὁ βασιλεὺς κατεκλίνετο ἐπὶ τῆς κλίνης Του ὅπως ἀναπαυθῇ, ὁ Κὰτς εἰσερχόμενος εἰς τὸ ὄχημά του ἐλάμβανε τὴν πρὸς τὸ Βερολῖνον ἄγουσαν.

— Θέλω νὰ ἴδω (ἐμονολόγει βλέπων πρὸς τοὺς πρὸ αὐτοῦ ἐγειρομένους πύργους τοῦ Βερολίνου) ὁποίαν ἐντύπωσιν θέλω προξενήσει εἰς τοὺς ὑπερηφάνους αὐτοὺς νεανίας, ὅταν παρουσιασθῶ εἰς αὐτοὺς ὡς δικαστής. Ἀ! ἄ! ἄ! Θὰ ἀναστατώτω ὀλίγον τὸ στρατοδικεῖον.

Τὸ ὄχημα διῆλθε τὴν πύλην τοῦ Βερολίνου.

— Παρὰ τῷ κυρίῳ Πλατὼβ ἐν τῇ Βασιλικῇ ὁδῷ.

Παρήγγειλεν ὁ Κὰτς εἰς τὸν ἡνίοχον.

Ὅπου σήμερον ἐκτείνεται ἡ μεγάλη καὶ εὐρεῖα Oranienburger ὁδὸς μὲ τὰς μεγαλοπρεπεῖς αὐτῆς οἰκοδομάς, ἐν ἔτει 1722 δὲν ἔβλεπέ τις ἀκόμη ἢ χέρσους ἀγρούς. Τὸ τότε προάστειον ὑπὸ σπανίων μόνον ἐκοσμεῖτο οἰκιῶν. Ὁ βασιλεὺς εἶχε μέν, ἤδη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1716, διαταξει νὰ χαράξωσι πάσας τὰς ὁδοὺς μέχρι τῆς Oranienburger καὶ νὰ διαιρέσωσιν διαφόρους πλατείας, ἡ κατεδάφισις ὅμως τῶν οἰκιῶν δὲν ἐγένετο ταχέως, καὶ πολλαὶ αὐτῶν ἔκειντο ἔτι ἐν μέσῳ μεγάλων εὐσκίων κήπων.

Τινὲς τῶν εὐπόρων τοῦ Βερολίνου κατοίκων ᾠκοδόμησαν ἤδη ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ταύτης, ὁ κῆπος τοῦ Monbijou ἔθαλλε πλησίον τῶν οἰκιῶν των καὶ μετρίως πεφυτευμένη ὁδὸς παρεῖχεν εἴσοδον εἰς αὐτάς. Μία τῶν οἰκιῶν τούτων ἀνῆκεν τῷ κυρίῳ Ναϊνδόρφ ταγματάρχῃ τοῦ τάγματος Γλασενάσ. Δὲν ἦτο μὲν μεγάλη, ἀλλὰ μετὰ χάριτος ᾠκοδομημένη καὶ οὐ μακρὰν τῆς πλατείας, ἐφ' ἧς νῦν ᾠκοδόμηται τὸ ταχυδρομεῖον.

Ὡραίαν τινὰ ἐσπέραν ἐν τῷ κήπῳ τῆς εἰρημένης οἰκίας ἦσαν συνηγμένα ἄτομά τινα. Ἐβάδιζον φλυαροῦντα εἰς ὁδόν τινα περιβαλλομένην ἑκατέρωθεν ὑπὸ πυκνοτάτης φυτείας πύξων.

— Βλέπω μετὰ μεγίστης ἀνησυχίας τὸ ὡρολόγιον τοῦ πύργου (εἶπεν λοχαγός τις Ῥόρ). Ὁ Ναϊνδόρφ πρέπει νὰ φθάσῃ εἰς τὰς ἑπτά. Ὁποίας ἄρα γε εἰδήσεις θὰ φέρῃ.

— Φανερῶς καλὰς (ἀπήντησε νέος τις βαρῶνος Στάμμ) φροντῶ ὅτι τὸ δικαστήριον τῆς Ἀλβερστὰδ θὰ καταργήσῃ τὴν εἰς χεῖρας τοῦ Ἶρς συντηρητικὴν κατάσχεσιν τῶν χρημάτων του, καὶ ὅ,τι δὲν ἠδυνήθη νὰ κατορθώσῃ αὐτός, τοῦτο θὰ ἐκτελέσῃ ἡ κυρία του. Εἶνε σοφὴ καὶ πεπειραμένη κυρία.

— Οὔμ... Οὔμ (ἤρχισε γογγύζων πολύσαρκός τις κύριος), πολὺ εὐέλπιδες ἦσθε, κύριοί μου.... ἐγὼ εἶμαι μᾶλλον ἄπελπις. Ὁ συνταγματάρχης Ναϊνδόρφ, ὁ ἀδελφὸς τοῦ φίλου μας δύναται τὰ πάντα νὰ κατορθώσῃ ἐν τῇ προκειμένῃ ὑποθέσει... τοὐλάχιστον νὰ παρατείνῃ αὐτὴν ἐπ ἄπειρον. Εἶσθε στρατιῶται καὶ δὲν γνωρίζετε τὴν μακρὰν ὁδόν, ἣν παρὰ τοῖς δικαστηρίοις μας δύναται νὰ διανύσῃ τοιαύτη ὑπόθεσις.

— Βεβαίως κύριε Ῥάτ, (εἶπεν ὁ Ῥόρ) ἔχετε μεγαλειτέραν ἡμῶν γνῶσιν τῶν νόμων. Εἶσθε οἱ τροχοὶ μηχανῆς δυσκινήτου.

— Τὸ τελευταῖον πάντοτε, φίλε μου· ὁ Ναϊνδόρφ δύναται νὰ περιμείνῃ. Ἡ θέσις του εἶναι καλή, τὰ δὲ ἔξοδα τοῦ ταξειδίου του δύναται αὖθις νὰ καλύψῃ καὶ εὐκόλως. Ἰδέτε τὴν χαρίεσσαν οἰκίαν, πῶς ὁ ἥλιος διεισδύων διὰ τῶν παραθυροφύλλων ἀνταναχλᾶται ἐπὶ τῶν ὑέλων,.... ὁ εὐρὺς κῆπος... εἶναι μία χαρὰ νὰ βλέπῃ τις τὸ κτῆμα τοῦτο.

— Ἔχετε δίκαιον. Ὁ Ναϊνδόρφ εἶναι εἷς τῶν ἀγαπητοτέρων ἀξιωματικῶν, καὶ φανερῶς εὐχαρίστως ἤθελέ τις τὸν συνδραμεῖ, ἐὰν τυχὸν ἤθελεν ἴσως περιπέσει εἰς δυσχερείας.

— Καὶ πρέπει νὰ τὸν συνδράμητε, γνωρίζοντες τὴν περὶ τὰ χρηματιστικὰ αὐστηρότητα τοῦ βασιλέως (εἶπεν ὁ Ῥάτ Ἄππελ). Ἀλλὰ πῶς ἠδύνατο νὰ περιέλθῃ εἰς οὕτω δεινὰς δυσχερείας; Ὁ Ναϊνδόρφ διευθύνει κάλλιστα τὰς ὑποθέσεις του.

— Γνωρίζετε καλῶς πάσας τὰς σχέσεις τοῦ ταγματάρχου; (εἶπεν ὁ λοχαγὸς Ῥὸρ τῷ Ῥάτ χαμηλῇ τῇ φωνῇ καὶ σύρων αὐτὸν κατὰ μέρος).

— Γνωρίζω ὅτι ὁ Ἶρς φυλάττει τὰ χρήματα τοῦ ταγματάρχου καί... ὅτι τὰ φυλάττει εἰλικρινῶς.

— Συμφωνῶ. Ἀλλ' ἐν τούτοις δὲν δύναμαι νὰ εἴπω ὁποῖον ἀνεξήγητον προαίσθημα μὲ βαρύνει.... ἔχω ἐν τῇ καρδίᾳ μου κάτι τί... οἷον ἐφιάλτην τινά.... ἀλλὰ ἀκούσατε... ἔρχεται ὄχημα.

Πράγματι ἅμαξα ἐκυλίετο ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Oranienburger.

— Γιάννη! Πέτρε! (ἀνέκραξεν ὁ νέος βαρῶνος). Ἔξω, ὁ κύριος ταγματάρχης ἔρχεται.

Οἱ ὑπηρέται ἐπέταξαν ἐκ τῆς οἰκίας πρὸς τὴν θύραν τοῦ κήπου, ἥτις ἠνοίγετο ἐπὶ τῆς ὁδοῦ. Ἡ ἅμαξα ἐστάθη πρὸ αὐτῆς, καὶ ἐξῆλθον αὐτῆς ὁ κύριος ταγματάρχης Ναϊνδόρφ μετὰ τῆς συζύγου του, φέροντες ἀμφότεροι τὰς ὁδοιπορικὰς των ἐνδυμασίας. Οἱ φίλοι των περιέμενον αὐτοὺς παρὰ τὴν θύραν.

— Καλῶς ὡρίσατε, ἀνέκραξεν ὁ λοχαγός.

— Καλῶς ἤλθετε, ἐπανέλαβον πάντες.

— Καλῶς ηὗρα, τοὺς καλοὺς οἰκοκυραίους μου, εἶπεν ὁ ταγματάρχης γελῶν καὶ τείνων τὴν χεῖρα πρὸς τοὺς φίλους του, ἐν ᾧ ἡ σύζυγός του μετὰ ἰδιαιτέρας συμπαθείας ἐχαιρέτα τὸν λοχαγὸν Ῥόρ.

— Ἐρρόντισες περὶ ἐπισήμου ὑποδοχῆς, Ῥόρ;

— Ἐλπίζω ὅτι ἡ γραία οἰκονόμος μου ἐξετέλεσε κατὰ γράμμα τὰς διαταγάς μου, (εἶπεν ἡ κυρία) ὤφειλε νὰ ἔχῃ διὰ τὴν ἑσπέραν τῆς σήμερον ἕτοιμον γεῦμα.

— Εἶνε τὰ πάντα ἕτοιμα, ὡς διετάξατε, εὐγενεστάτη μου κυρία (εἶπεν ὁ Ῥόρ), τὸ γεῦμα ἕτοιμον περιμένει.

— Ὑπάγωμεν (ἀνέκραξεν ὁ Ναϊνδόρφ) ἐπὶ τὸ φαγεῖν· παρὰ τὴν τράπεζαν δὲ συνομιλοῦμεν περὶ τῶν ὑποθέσεών μας. Ἐμπρός.

Οἱ ὑπηρέται ἐπῆραν ἀπὸ τῆς ἁμάξης τὰ πράγματα τοῦ κυρίου των, ἡ δὲ φιλικὴ ὁμὰς εἰσῆλθεν ἤδη εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ κήπου, ἔνθα πλουσία τράπεζα περιέμενε τοὺς νεωστὶ ἐλθόντας καὶ τοὺς φίλους των. Ὁ ταγματάρχης μετὰ τῆς συζύγου του μεταβαλόντες τὴν ὁδοιπορικήν των ἐνδυμασίαν προσῆλθον καὶ αὐτοὶ μετ' ὀλίγον εἰς τὴν αἴθουσαν. Ἡ οἰκοδέσποινα ἀντήλλαξε ταχείας τινὰς λέξεις μετὰ τῆς γραίας οἰκονόμου της, καὶ πάντες ἐκάθησαν εἰς τὴν τράπεζαν.

— Λοιπόν.... τὸ πρῶτον ποτήριον εἰς ὑγείαν σας, καλοί μου φίλοι! (εἶπεν ὁ ταγματάρχης, ὑψῶν τὸ ποτήριόν του πλῆρες οἴνου) καὶ οὕτως ἐκπληρῶ τὰ καθήκοντά μου ὡς οἰκοδεσπότου.

— Ἀλλὰ... (ἐπεῖπεν ὁ Ῥόρ), ἀλλ' ἡμεῖς φλεγόμεθα ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας ν' ἀκούσωμεν τὴν ἔκβασιν τῆς ὑποθέσεώς σας.

— Τῆς ὑποθέσεώς μου; (εἶπεν ὁ ταγματάρχης γελῶν καὶ πληρῶν οἴνου τὸ ποτήριον τοῦ ὑπολοχαγοῦ βαρώνου Στάμ). Ἀμέσως.... ἐν συντόμῳ τὸ δικαστήριον τῆς Ἀλβερστὰδ ἀπέρριψε τὰς αἰτήσεις μου.

Ὁ Ῥάτ ἔκπληκτος κατεβίβασε τὸ ποτήριον, ὅπερ ἔφερε πρὸς τὰ χείλη του.

— Ἀ... πέρ... ριψεν ἠρώτησεν.

— Ἀπέρριψεν; ἐπανέλαβον μιᾷ φωνῇ οἱ φίλοι του.

— Μάλιστα — Μάλιστα! (ἐπανέλαβεν ὁ Ναϊνδόρφ) Δὲν δύναμαι εἰσέτι νὰ ἄρω τὴν συντηρητικὴν κατάσχεσιν τῶν χρημάτων μου, καὶ πρέπει ν' ἀνακόψω τὴν ἀπόφασιν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τοῦ Βερολίνου.

— Τοῦτο δὲν εἶνε παντάπασι καλόν, (εἶπεν ὁ Ῥάτ). Δύνασθε οὕτως ἐπ' ἄπειρον νὰ παρατείνητε τὴν ὑπόθεσιν.

— Μπᾶ — τί ποιητέον... πρέπει νὰ γείνῃ, (προσέθηκεν ὁ Ναϊνδόρφ) Δὲν ἐζημιώθην πολύ. Ὡρίσθη ποσότης τις κατεπειγούσης χρείας, ἧς θὰ λαμβάνω τοὺς τόκους, μέχρις οὗ ἐκδικασθείσης τῆς ὑποθέσεως, ἀνακτήσω αὖθις τὴν ἐπὶ τῶν χρημάτων μου κυριότητα.

— Εὐτυχὴς κουφόνοια, (εἶπεν ὁ Ῥάτ σιγᾷ). Πιθανὸν νὰ συμβιβασθῆτε μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ σας.

— Ὀρθῶς εἶπας, ἀγαπητὲ φίλε, ἀπήντησεν ὁ Ναϊνδόρφ. Ἐν Ἀλβερστὰδ ἔμαθον καὶ τι πλέον. Γνωρίζετε, ὅτι ὁ ἀδελφός μου ἔρχεται εἰς Βερολῖνον; Εἶνε στενὸς φίλος τοῦ κυρίου Πλατὼβ καὶ ὡς ἀνήγγειλέ μοι ὁ κύριος εἰσαγγελεύς, θέλει ὁ Πλατὼβ νὰ φέρῃ συνδιαλλαγὴν μεταξὺ ἡμῶν.... καὶ ὅσον τὸ ἐπ' ἐμοί τείνω εὐχαρίστως χεῖρα φιλικήν. Οὕτω δυνάμεθα νὰ ἐλπίζωμεν ὅτι ἡ δυσάρεστος αὕτη ὑπόθεσις θέλει λήξει τέλος.

— Πίνε λοιπὸν ὑπὲρ τῆς ἐπιτυχίας τούτου, ἀνέκραξεν ὁ Ῥόρ. Ἐπεθύμουν νὰ ἦτο ἤδη ἐνταῦθα ὁ συνταγματάρχης.

Τὰ ποτήρια συνεκρούσθησαν καὶ μετὰ μικρὸν κατετέθησαν ἐπὶ τῆς τραπέζης κενά.

— Φοβοῦμαι τὴν ἔλευσιν τοῦ συνταγματάρχου, ἐψιθύρισεν ἡ κυρία Ναϊνδόρφ πρὸς τὸν Ῥάτ, ἐν ᾧ οἱ λοιποὶ ζωηρῶς ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως συνεζήτουν.

— Διατί, εὐγενεστάτη μου κυρία; Μία συνδιαλλαγὴ ἐξομαλύνει τὰ πάντα.

— Εὔχομαι ταύτην ἀπὸ καρδίας, ἀλλ' ὁ ἀδελφὸς τοῦ συζύγου μου εἶνε ἄνθρωπος λίαν ὀξύθυμος. Θέλει νὰ φέρωνται πρὸς αὐτὸν οἱ ἄνθρωποι εὐγενῶς, ἐν ᾧ ἐκεῖνος φέρεται βαρβάρως πρὸς αὐτούς. Φοβοῦμαι δὲ ὅτι θὰ προτείνῃ ὅρους, οὓς ὁ σύζυγός μου δὲν θὰ δύναται νὰ δεχθῇ.

— Δύνασθε εὐτυχῶς νὰ προφυλαχθῆτε τούτου Ὁ ταγματάρχης ἔχει τὰ πάντα καλῶς διαταξει, καὶ ἐὰν δυνηθῆτε νὰ ἐκτελέσητε τὴν μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ συμφιλίωσιν, τότε τὰ πάντα ἔχουσι καλῶς, τὰ τελευταῖα νέφη, ἅπερ τὴν οἰκίαν ταύτην ἠπείλουν, θέλουσι διαλυθῇ.

Ἡ Κυρία Ναϊνδόρφ ἡτοιμάσθη νὰ ἀπαντήσῃ, ὅτε ἡ θύρα τοῦ ἑστιατορίου ἤνοιξε καὶ εἰσῆλθεν ὁ ὑπηρέτης Ἰωάννης, ὅστις πλησιάσας πρὸς τὸν κύριόν του, τῷ εἶπε λέξεις τινὰς εἰς τὸ οὖς.

— Ποῖος εἶναι αὐτός ἠρώτησεν ὁ ταγματάρχης. Δὲν τοῦ εἶπες ὅτι πρὸ ὀλίγου ἐπέστρεψα ἀπὸ τοῦ ταξειδίου μου;

— Τῷ εἶπον τοῦτο, ἀλλ' ὁ κύριος, ὃν ἐγνώρισα, δὲν μοὶ ἐφάνη ἐξ ἐκείνων, οὓς εὐκόλως ἀποβάλλει τις. Εἶνε ὁ κύριος ἀντιστράτηγος Κάτς.

Οἱ παρόντες ἀκουσίως ἠγέρθησαν, καὶ ἐνταῦθα ἡ ἐκφώνησις τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ προὐξένησε τὴν ἐνέργειάν της.

— Ὁ κύριος Κάτς; Τοιαύτην ὥραν; ἠρώτα ἔκπληκτος ἡ κυρία Ναϊνδόρφ. Τί σημαίνει τοῦτο; Καλόν, βεβαίως ὄχι.

— Ὁδηγήσατε τὸν κύριον Κάτς εἰς τὸ δωμάτιόν μου, εἶπεν ὁ ταγματάρχης. Ἡσύχασε, Θηρεσίαμου, καὶ ὑμεῖς ἀγαπητοί μου φίλοι, μὴ ἀνησυχῆτε. Νομίζω ὅτι θὰ εἶνε ἔκτακτός τις διαταγὴ τοῦ βασιλέως διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ στρατοδικείου.

Χωρὶς νὰ παρατηρήσῃ περισσότερον τὴν ἠθικὴν ταραχὴν τῶν ξένων του, ὁ ταγματάρχης Ναϊνδόρφ ἐξῆλθε τοῦ ἑστιατορείου σπεύδων πρὸς τὸ δωμάτιον αὐτοῦ.

Ὁ ὑπηρέτης κατέθηκεν ἤδη ἐπὶ μιᾶς τῶν τραπεζῶν τοῦ δωματίου πεντάφωτον ἀνημμένην λυχνίαν. Τὸ φῶς μετρίως τὸ δωμάτιον φωτίζον ἐπέτρεπεν εἰς πάντα εἰσελθόντα ν' ἀνα-

γνωρίση τὸ ὑψηλὸν λεπτὸν ἀνάστημα τοῦ φοβεροῦ δικαστικοῦ ἀνδρός, ὅστις ἦν ὅλως μελανὰ ἐνδεδυμένος, ἕνεκα τοῦ ὁποίου τὸ ὀστεῶδες, πυρόχρουν πρόσωπόν του ἐπὶ μᾶλλον ἀποτρόπαιον καθίστατο. Ὁ Κάτς ἵστατο παρὰ τὴν τράπεζαν καὶ προσήλωσε τὰ διαπεραστικὰ αὐτοῦ βλέμματα ἐπὶ τοῦ εἰσελθόντος· ὁ ταγματάρχης μετὰ κόπου μόνον ἠδυνήθη νὰ ὑπερνικήση τὴν ἀποστροφήν, ἣν ὡς καὶ οἱ φίλοι του πρὸς τὸν Κάτς ᾐσθάνετο.

— Λυποῦμαι διὰ τὴν ἐνόχλησιν, ἣν ἐλάβατε νὰ ἔλθητε τοιαύτην ὥραν εἰς τὴν οἰκίαν μου, κύριε ἀντιστράτηγε, εἶπεν, καὶ συνεπῶς ἐλπίζω ὅτι....

Ὅτι ἔκτακτος ὑπόθεσις μὲ ὁδηγεῖ πρὸς ὑμᾶς, διέκοψεν ὁ Κάτς. Τὸ εὕρετε, κύριε ταγματάρχα. Ἔχω ὅλως ἔκτακτον ἀποστολὴν νὰ ἐκτελέσω ἐνταῦθα... ἢ... καὶ ἀκόντων ὑμῶν, διότι ὅπερ μέλλω ν' ἀνακοινώσω ὑμῖν, εἶνε κατ' ἐμὲ οὐδόλως ἔκτακτον, διότι εἶνε ὑπόθεσις ἐντελῶς τῆς εἰδικῆς δικαιοδοσίας μου, ὡς μέλους τοῦ στρατοδικείου.

— Μὲ ἐμβάλλετε εἰς ἀμηχανίαν.

— Θὰ προσπαθήσω νὰ εἶμαι ὅσον δύναμαι βραχύς. Ἐξηκολούθησεν ὁ Κάτς, φέρων τοὺς ὀφθαλμούς του πρὸς πάσας τὰς θέσεις ὅπου ἐπίστευεν ὅτι ἐν ταῖς ἡμιφωτίσταις γωνίαις θὰ ἔκειντο καθίσματα, καὶ ὀργίλως τὸν Ναϊνδὸρφ προσβλέπων, ὅστις δὲν ἐπροθυμήθη νὰ προσφέρῃ εἰς αὐτὸν κάθισμα.

— Θὰ μὲ ὑποχρεώσητε, ἀπήντησεν ὁ Ναϊνδόρφ, ἐὰν τελειώσητε ὅ,τι ἔχετε νὰ μοὶ εἴπητε.

— Θὰ γείνῃ, κύριε ταγματάρχα..... ἀλλά..... μόνον ..... (ὁ Κάτς διακόψας τὸν λόγον ἐξηκολούθει νὰ βλέπῃ ζωηρότερον περὶ αὐτόν). Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ συνδιάλεξις ἡμῶν θὰ διαρκέσῃ ἐπὶ πολύ, καλὸν ἦθελεν εἶσθαι νὰ καθήσωμέν που.

— Ἅ!..... Συγχωρήσατε..... ἐγώ..... δέν.....

— Ὦ! παρακαλῶ, παρακαλῶ, διέκοψεν ὁ Κάτς καταχθονίως γελῶν. Βλέπετε ὅτι, ἐξηκολούθησε λαβὼν μόνος ἓν κάθισμα, ὅπερ διέκρινεν ἐν γωνίᾳ τινί, ὑπηρετῶ ἐμαυτὸν λίαν ἐλευθερίως, ἔ! καὶ ἐκάθησα· δὲν θέλετε νὰ καθίσητε καὶ ὑμεῖς κύριε ταγματάρχα;

Ὁ Ναϊνδόρφ ἐξετέλεσε τὴν πρόσκλησιν ὅλως μηχανικῶς.

— Ἐφοβήθητε καὶ δικαίως διὰ τὴν εἰς οὕτω ἀκατάλληλον ὥραν ἐπίσκεψίν μου, ἤρξατο λέγων ὁ Κάτς. Ἀλλ' ὁ φόβος σας οὗτος θὰ διασκεδασθῇ ὅταν ἀναγνωρίσητε ὅπερ δι' ὑμᾶς τρέφω ἐνδιαφέρον.

— Εἰς τὴν ὑπόθεσιν, ἀπήντησεν ὁ Ναϊνδόρφ· διότι εἶμαι ὀλίγον ἀνυπόμονος, κύριε Κάτς. Οὐδέποτε δὲ ὑπέθετον ὅτι ὑμεῖς θὰ ἔχητε τόσον μέγα ἐνδιαφέρον δι' ἐμέ.

Ὁ Κάτς ἐδάγκασεν ἐλαφρῶς τὰ χείλη του.

— Ἡ κατ' ἐμοῦ δυσαρέσκεια αὕτη εἶνε κοινὴ παρ' ἅπασι τῆς ἀνθρώπινης τῆς ἡμετέρας τάξεως, εἶπεν. Ἐν τούτοις εὐχαριστῶ ἀνεπιφυλάκτως μεθ' ὑμῶν, ὅτι οὐχὶ ἀτομικὸν ἐνδιαφέρον, ἀλλὰ μᾶλλον ἡ ταραγὴ τῆς αὐτοῦ Μεγαλειότητος με ἠνάγκασε νὰ ἐπισκεφθῶ ὑμᾶς εἰς οὕτω προκεχωρημένην ὥραν, καθ' ὅσον ἡ περὶ ἧς πρόκειται ὑπόθεσις πρέπει ὡς τάχιστα νὰ τελειώσῃ.

— Ἐξαντλεῖτε τὴν ὑπομονήν μου.

— Κύριε ταγματάρχα, ἐξηκολούθησεν ὁ Κάτς, σκεφθῆτε ὅτι ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς ἀπὸ μέρους τοῦ βασιλέως. Πῶς ἔχουσι τὰ οἰκονομικά σας;

Ὁ Ναϊνδόρφ ἀνεπήδησε τοῦ καθίσματός του.

— Τοῦτο εἶνε παρὰ πολύ, κύριε, δὲν εἶνε δυνατὸν ἡ Α. Μ. νὰ σᾶς ἐπεφόρτισε.....

— Πῶς, ἀντεῖπεν ὁ Κάτς, τολμᾶτε νὰ θέτητε ὑπὸ ἀμφιβολίαν τοὺς λόγους ἑνὸς ἀπεσταλμένου τοῦ βασιλέως;

— Ὁ Ναϊνδόρφ ἐπανεκάθισε· ᾐσθάνετο ὅτι πολὺ παρεξετράπη.

— Συγγνωτέ μοι, παρακαλῶ, ἐὰν εἶνε διαταγὴ τῆς Α. Μ.

— Ἀκριβῶς, διότι ὁ βασιλεὺς θεωρεῖται συνήγορος τῶν ἀξιωματικῶν Του..... Σᾶς ἐρωτῶ ἐν ὀνόματι Του. Ἐλάβετε ἄδειαν ἀπουσίας, ὅπως μεταβῆτε εἰς Ἀλβερσάδ πρὸς τακτοποίησιν τῶν ὑποθέσεών σας. Τί ἐκάματε;

(Ἀκολουθεῖ)

ΣΥΜΜΙΚΤΑ

ΕΤΟΙΜΟΤΗΣ

Εἶχον ἤδη περάνει κατὰ τὴν ἑσπέραν τῆς π. ἑορτῆς τῆς Ἀναλήψεως, τὴν συνομολόγησιν τοῦ συμβόλου τῆς πρὸς ἀλλήλους(;) πίστεως, καί, διὰ θερμοτάτου φιλήματος εἶχον θέσει τὴν σφραγῖδα τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης των, πολύπλαγκτος ἀργοναύτης μετὰ καλλικελάδου Δαλιδᾶς, καί, ἐν γλυκείᾳ συγκινήσει ἐκάθηντο εἰσέτι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀνακλιντῆρος τῆς αἰθούσης ὅτε, εἰσελθοῦσα ἡ μήτηρ καὶ λαβοῦσα θέσιν πλησίον κλειδοκυμβάλου λέγει μετὰ φιλόφρονος μειδιάματος τῷ ἐπισκέπτῃ.

— Καὶ πῶς ἔχετε κ. Δ..... πῶς τὰ καλοπερνᾶτε; τί νέα λέγετε;

— Ἡσυχία, κυρία μου, ἡσυχία· τώρα μάλιστα μὲ τὴν Ἀνάληψιν ἐτελείωσεν καί, τὸ Χριστὸς Ἀνέστη, αὐτὰ λέγομεν.

— Ἅ! φίλε μου, ἀπὸ αὐτὰ δὲν ἠξεύρουν τίποτε τὰ σημερινὰ κορίτσια, ἡ κόρη μου μάλιστα δὲν ἠξεύρει καθόλου ἀπὸ ἐκκλησιαστικά.

— Αὐτὸ κυρία μου, δὲν μοὶ κάμνει καμμίαν αἴσθησιν, ἀρκεῖ νὰ ἀγαπᾷ τοὺς πλησίον της.

Ἡ δεσποινὶς ἱκανοποιήθη πληρέστατα καὶ μειδίαμα εὐαρεσκείας ἀφῆκε νὰ λάμψῃ ἐπὶ τῶν ἀπατηλῶν χειλέων της.

ΑΚΡΟΝ ΑΩΤΟΝ

Νὰ ἀποστείλῃ τις ἐπιστολὴν ταχυδρομικῶς, ἐπιστολὴν πρὸς στενώτατον καὶ σχετικώτατον φίλον, ὑπάλληλον τοῦ ἐνταῦθα ταχυδρομείου.

— Πότε θὰ μοῦ πάρῃς Νίκο μου, τοὺς μπεζέδες, ποῦ μοῦταξες;

Ἔλεγε, παίζουσα μὲ τὴν διάφορον σημασίαν τῆς λέξεως, πονηρά τις ἐνώπιον τοῦ πατρός της πρὸς τὸν φίλον της, ὅστις διὰ διπλωματικῆς ἀφελείας ἐφρόντιζε νὰ καλύπτῃ τοὺς σκοποὺς τῶν σχέσεών του, ὅτε Σατανᾶς τις παρακαθήμενος, τῇ ψιθυρίζει.

— Θὰ σοῦ τῇς πάρῃ, θὰ σοῦ τῇς πάρῃ, ὅταν θὰ ἦσθε μόνη.

* * *

— Διατί κ. Δ....., δὲν σᾶς βλέπομεν φέτο εἰς τὸ Φάληρον;

— Ἔ! φίλε μου, ἀρκετὰ ἐγνώρισα τὰς Σειρῆνας τώρα πρέπει νὰ μάθωμεν καὶ τὰς Δαλιδάς.

* * *

Φίλος ποιητὴς παρέδωκεν ἡμῖν πρὸς δημοσίευσιν ποίημά του, ἀφιερούμενον τῇ δεσποινίδι Σ....

Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐπανέρχεται εἰς τὸ γραφεῖόν μας καὶ ἰδὼν ἀδημοσίευτον ἔτι τὸ ποίημά του μεταβάλλει τὴν ἀφιέρωσίν του καὶ ἀντὶ τοῦ Σ.... θέτει Λ.... Μετὰ 5 ἡμέρας ἐπανελθὼν διαγράφει τὸ Λ. καὶ θέτει Π. μετὰ μίαν ἑβδομάδα ἐπανελθὼν μεταβάλλει τὸ Π. εἰς Γ. καὶ οὕτω ἐκ περιτροπῆς ἄχρις οὗ δημοσιευθῇ τὸ ποίημά του ἐντὸς τεσσαράκοντα ἡμερῶν διέγραψε καὶ ἀνέγραψε πάντα σχεδὸν τὰ σύμφωνα τοῦ Ἀλφαβήτου.

* * *

Εἰς ἓν βαγόνιον τοῦ σιδηροδρόμου εἰς ταξειδιώτης φαίνεται πολὺ στενοχωρημένος καὶ ὑποφέρων.

— Ὑποφέρετε, κύριε; τὸν ἐρωτῶσιν οἱ γείτονες.

— Πολύ..... Πρὸ μηνὸς μὲ ἐδάγκωσεν ἕνα λυσσασμένο σκυλὶ καὶ δὲν ἐλπίζω πλέον παρὰ μόνον εἰς τὸν Παστέρ.

Εἰς τὸν πρῶτον σταθμὸν τὸ βαγόνιον ἐκενώθη ὁλοτελῶς καὶ ὁ εὐφυὴς ταξειδιώτης χάρις εἰς τὸ τέχνασμά του ἔκαμεν ἀναπαυτικώτατον ταξείδιον.

ΕΛΕΓΕΙΟΝ

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΟΡΦΑΝΟΥ

«Μέσ 'τὸ περβόλι τῆς ζωῆς, οὐράνιο ζηλεμένο
Ἤσουν γιὰ 'μέ, δένδρο ψηλό. Τὴ θεϊκὴ εὐωδιά σου
Περίσσια ἐσκόρπας γύρω μου αἰώνια φουντωμένο
Κι' αἰώνια μοῦχνες δροσιὰ μὲ τὴν παχειὰ σκιά σου»

«Δὲν εἶχα ἐδῶ, 'ς τὸν κόσμο αὐτὸ πιὸ ποθητὸ ἀπὸ σένα
Στὸν ἴσκο σου ἀναστήθηκα, μὲ τὸ γλυκὸ καρπό σου
Ἔτράφηκα, κ' εἶχα ψηλὰ γιὰ σκέπη τ' ἀνθισμένα
Κλαριά σου, καὶ γιὰ στήριγμα τὸ δυνατὸ κορμό σου».

«Μέσ' τὸ περβόλι τῆς ζωῆς — στὰ ρόδα καὶ στ' ἀγκάθια
Περήφανα σὲ κύτταζα. Παρηγοριὰ κι' ἐλπίδα
Θὰ σ' εἶχα, δένδρο μαγικό, 'ς τοῦ βίου μου τὰ πάθη!»
Θὰ μοῦσθεννες κάθε καϋμό, καὶ πόνο καὶ φροντίδα!»

«Μὰ ἡ τύχη μου μὲ φθόνισε. Μαῦρο πουλὶ ἕνα βράδυ
Μέσ' τὰ κλαριά σου ἐκάθησε, κ' ἦταν πουλὶ θανάτου!
Ἄχ, σὲ λιγάκι, τρίξιμο φριχτὸ μέσ' τὸ σκοτάδι
Ξάφνου ἀκούσθη κι' ἔγυρες βαρὺ 'ς τὸ χῶμα κάτου».

«Καὶ τώρα μόνο κι' ἄστεγο, δίχως σκιὰ καὶ δρόσο,
Γέρνω 'ς τὴν ἔρμη ρίζα σου τὸ δύστυχο κεφάλι
Καὶ μὲ τὰ δάκρυα ἀνώφελα πασχίζω νὰ τῆς δώσω
Γιὰ τὴ δροσοῦλα ποῦχασε νέα δροσοῦλα πάλι».

* * *

Τέτοιο τραγοῦδι θλιβερὸ ἀπ' τὸ πικρό του στόμα
Μὲ πόνο βγάζει ἕνα παιδί, κάθε βραδειὰ καὶ ἡμέρα
Ἕνα κακότυχο παιδί, γονατιστὸ στὸ χῶμα
Ποῦ κρύβει τ' ἅγια κόκκαλα τοῦ μαύρου του πατέρα.

Πάτραι, 1892 Κ. Δ. ΨΑΡΟΣ

ΠΟΙΗΣΙΣ

ΤΟ ΥΣΤΕΡΝΟ ΜΟΥ ΑΣΤΕΡΙ

Μέσ' στὴν τρισκόταδη νυχτιὰ τῆς ἄχαρης ζωῆς μου
Ἀστέρια λάμψανε πολλὰ κη' ἐσβύσαν ἕνα ἕνα...
Ἐχύνανε τὴ λάμψη τους στὰ βάθη τῆς ψυχῆς μου
Χωρὶς νὰ νοιώθω πῶς αὐτὰ ἐσβύνανε κη' ἐμένα

—

Καὶ διάβαινε ἡ νύχτα μου.... κη' ἐλάμπανε τὰ ἀστέρια
Κι' ἐγώ, καμάρωνα κρυφὰ... πῶς, ἂν καὶ στὸ σκοτάδι
Ἤμουν τὸ πεῖο γοργὸ πουλὶ ἀπ' ὅλα τὰ ξεφτέρια
Καὶ τὴ ζωὴ ἐλάτρευα.... κι' ἀφήγαγα τὸν Ἅδη.

—

Χίλιαις φοραῖς, ἀμέτρητες, 'κεῖ ποῦβλεπα νὰ σβύνῃ
Τ' ἀστέρι ποῦ μ' ἐφώτιζε στοῦ βράχου μου τὴν ἄκρη
Ἄρχιζε ἄλλο πειὸ λαμπρὸ τὴ λάμψη του νὰ χύνῃ
Κι' ἐγώ; Ἄχ! ὁ ἀστόχαστος... χαρᾶς σκορποῦσα δάκρυ.

—

Κατακαϋμένε ἄνθρωπε, πῶς εὔκολα γελᾶσαι,
σὰν δῇς νὰ λάμψῃ μιὰ στιγμὴ μιανῆς χαρᾶς ἀχτίδα!

θαρρεῖς πῶς ἄλλος γίνεσαι σὰν νὰ ξαναγεννιέσαι
κη' ὕστερα. . . . βλέπεις τὴ χαρὰ ὀχιά, μονομερίδα.

—

Χαρὰ κη' ἐλπίδα . . . ψεύτικες ἀχτίδες ποῦ ἀφίνουν
Σ τῆς μαύρης μας ἀπελπισιᾶς, τὸ φοβερὸ σκοτάδι
λαμποκοπὴ προσωρινή, καὶ ξάφνου πάλι σβύνουν
καὶ μᾶς ἀφίνουν ἔρημους . . . . καντήλια δίχως λάδι.

Β'.

Διαβῆκαν τὰ μεσάνυχτα τῆς ἄχαρης ζωῆς μου
καί, πούλια χρυσοκέντητη μὲ διαμαντένια μάτια
λαμποκοποῦσε ἀνέλπιστα 'ς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς μου
καὶ ἤμουν . . . ἤμουν βασιληᾶς 'ς τοῦ νοῦ της τὰ παλάτια.

—

Ἤμουν ἀθάνατος νεκρὸς γιατὶ μὲ τὰ φιλιά της
μοῦ ἔδινε ζωὴ καὶ φῶς μ' ὁλόχρυσαις ἀχτίδαις,
μ' ἀνέβαζε 'ς τοῦ θρόνου της τὸ πλά[τ]ι . . . . 'ς τὴν ἀγκαλιά της
κη' εὕρισκα πάλι τὴ χαρά, τῆς πρώταις μου ἐλπίδαις

—

Ἄχ! ναὶ τῆς τόσαις πίκραις μου . . . τὰ πάντα λησμονοῦσα
'μπρὸς 'ς τὰ διαμάντιά της αὐτά, ποῦ λάμπαν 'ς τὴ ψυχή μου,
ἥλιος μοῦ ἤτανε καὶ φῶς . . . πῶς ἔβλεπα θαρροῦσα,
καὶ 'ς τὸ ὄνομά της ἔκανα τρελλὸς τὴν προσευχή μου

—

Ξάφνου, κη' ἐκείνη σβύνεται καὶ χάνετ' ἀπὸ 'μπρός μου . .
καὶ ἀπομένω σκοτεινὸς ὁ δύστυχος καὶ πάλι
χωρὶς καμμιὰ παρηγοριὰ 'ς τὸ πέλαγο τοῦ κόσμου
φύλλο ξερὸ χωρὶς κλαδὶ σὲ ἄγρια ἀνεμοζάλη

Γ'.

Γιατὶ νὰ ἔχω ὁ τρελλὸς τέτοια καρδιὰ 'ς τὰ στήθια;
καὶ νὰ πιστεύω τῆς σκιαῖς, τὰ ὄνειρα, τ' ἀστέρια;
Καὶ τώρα ποῦσβυσαν αὐτὰ κη' ἐφάνηκ' ἡ ἀλήθεια
νὰ κάθωμαι περίλυπος μὲ σταυρωμένα χέρια!

—

Κη' ἐκύταζα τὸ ἄχαρο σκοτάδι τ' οὐρανοῦ μου
καὶ καταργιόμουνα πικρὰ τὴν ἄδική μου μοῖρα·
ἤμουν διωγμένος βασιληᾶς 'ς τὴ μοναξιὰ τοῦ νοῦ μου
χωρὶς κτυπόκαρδο καρδιά, χωρὶς τραγοῦδι λύρα.

—

Μὰ 'ξάφνου 'κεῖ ποῦ ἔκλαιγα τὴ μαύρη μοναξιά μου
τὴν ἐρημιὰ τοῦ πόθου μου, τὴν ἄχαρη ζωή μου
καὶ ἔλυωνε 'ς τὰ στήθη μου, ἡ ὀρφανὴ καρδιά μου
καὶ σὰν λαμπάδα νεκρικὴ τρεμόσβυν' ἡ πνοή μου.

—

Ἄστρο θεόρατο μὲ μιᾶς ἐπρόβαλε κη' ἐχύθη
σὰν τὸν αὐγερινὸ λαμπρὸ ἀπ' τοῦ Βορειᾶ τὰ μέρη
καὶ σκόρπισε τὴ λάμψη του 'ς τὰ σκοτεινά μου στήθη
καὶ μοῦπε . . . . μοῦ εἶπε «σ' ἀγαπῶ, καὶ θὰ σοῦ γίνω 'ταῖρι».

—

Θεέ μου σὺ ποῦ μοῦδωκες τέτοια καρδιὰ 'ς στήθια
. . . . . .
σὺ δόσε μου βοήθεια
. . . . . .

Στὰ νέφη ὁ νοῦς μου πέταξε δὲ λέγετ' ἡ χαρά μου
ἡ πονεμένη μου καρδιὰ καὶ πάλι ζωντανεύει·
λησμόνησα τὰ πρωτεινὰ κη' αὐτὴ τὴ συφορά μου
καὶ ἡ θολή μου ἡ ματιά τί βλέπει δὲν πιστεύει.

—

Ποῦ ἀγαπᾷ μὲ τὴν καρδιὰ κανένα δὲν πιστεύει
σὰν νἄχῃ φόβο μυστικὸ μὴ τ' ὄνειρό του σβύσῃ
ἀκόμη καὶ τὸν ἴσκιο του τὸν τρέμει, τὸν ζηλεύει,
κη' ἂν ἦτον τρόπος τ' ἄστρο του 'ς τὰ στήθια του νὰ κλείσῃ

—

Τὸν ἴσκιο μου ἐζήλευα, ἄχ! ὅλα τὰ φοβόμουν
τὸ ρίζικό μου τὸ κακό, τὸ μάτιασμα τοῦ κόσμου
τρέμαν τὰ φυλλοκάρδια μου κη' ἀκοίμητος καθόμουν
νὰ καμαρώνω τ' ἄστρο μου, . . . νὰ τὄχω πάντα 'μπρός μου

—

Καὶ διάβαιναν οἱ χρόνοι μου. οἱ σκοτεινοί μου χρόνοι
κη' ἐγὼ καμάρωνα κρυφὰ τὸ λαμπερό μου ἀστέρι
μὲ τῆς γλυκιὲς ἀχτίδες του μοῦ γλύκεναν οἱ πόνοι
καὶ καρτεροῦσα τὴ στιγμὴ ποῦ θὰ μοῦ γείνῃ ταῖρι,

—

Ἐκεῖνος ποῦ ἀποχτήσεν ἀγάπη 'ς τὸν καιρόν του
καὶ καρδιοχτύπησε κρυφὰ μ' ἀμίλητη τρομάρα
πῶς ν' ἀληθέψῃ, ζωντανὸ νὰ ἰδῇ τὸ ὄνειρό του,
ἐκεῖνος τῆς ἀγάπης μου γνωρίζει τὴ λαχτάρα.

—

Καμμιὰ φορὰ σὰν ἔβλεπα τὴ λάμψη του νὰ χάνῃ
ἀπὸ κανένα σύνεφο ποὔτυχε νὰ διαβαίνῃ,
φεῖδι τὴ ζήλεια ἔννοιωθα κρυφὰ νὰ μὲ δαγκάνῃ
καὶ τῆς καρδιᾶς μου τὴ δροσιά, τὰ φύλλα νὰ μαραίνῃ.

—

Καὶ καρτεροῦσα ἀνώφελα χωρὶς νὰ βλέπω πέρα
χωρὶς νὰ βλέπω ὁ δύστυχος κη' ὀλίγο μακρυά μου,
ποῦ ρόδιζε ἡ ἀνατολὴ κη' ἀνάδινε ἡ 'μέρα
ὅπου γιὰ πάντα θὰ πνιγῶ 'ς τὰ μαῦρα δακρυά μου.

—

Ποῦ ρόδιζε ἡ ἀνατολὴ κη' ἀνάδινε ἡ 'μέρα
νὰ σβύσῃ λάμψει ψεύτικη . . . . καὶ νὰ φανῇ ἡ ἀλήθεια
ἀηδόνι ἀκούστικε πικρὰ νὰ λέῃ 'ς τὸν ἀέρα
ἀλλοίμονο ποῦ 'χει καρδιὰ σὲ πονεμένα στήθια

—

Ἤτανε ψεύτικο λοιπὸν τὸ φῶς π' ἀκτινοβόλα;
ἐκεῖνες ἡ λαχταρισταῖς κη' ὁλόχρυσες ἀχτίδες
οἱ ὅρκοι της, τὰ δάκρυα, οἱ στεναγμοί της, ὅλα;
τί κρῖμα! πῶς πλανέθηκα σὲ ψεύτικες ἐλπίδες

—

Ἔπρεπε νἄρθῃ ὁ καιρὸς 'π ὅλα τὰ φανερώνει
γιὰ νὰ φανῇ ἡ ἀγάπη σου, σὰν τὸ στερνὸ ἀστέρι
ποῦ χάνεται σὰν ἀρχινᾶ γλυκὰ νὰ ξημερώνῃ,
καὶ βγαίνει φῶς ἀληθινό. . . . .

—

. . . . . .
. . . . . .

Ὁ ἥλιος ἐβασίλεψε . . . . κη' ἐχάθη τ' ὄνειρό μου,
κη' ἀπλώθη πάλι γύρω μου παντέρημο σκοτάδι
σφαλῶ τὸ νοῦ . . . . καὶ τὴ καρδιὰ τὴν σφίγγω 'ς τὸ πλευρό μου
ὡς νἄβρω ἀγάπη ἀληθινὴ 'ς τὸν ραγνιασμένο Ἅδη.

ΦΡΕΑΤΤΕΥΣ